

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Yontma Taş (Paleolitik) Devri'nin özelliklerini belirtiniz.

2) Cilalı Taş (Neolitik) Devri'nin özelliklerini belirtiniz.

3) Maden Devri'nin özelliklerini belirtiniz.

4) İlkçağda Mezopotamya'da kurulan uygarlıkları yazınız.

5) Anadolu'nun en eski dönemlerinden beri yerleşim merkezi olarak seçilmesinin nedenlerini yazıp İlkçağda burada kurulan uygarlıkları belirtiniz.

6) Kadeş Antlaşması'nın önemi nedir? Yazınız.

7) Kast sistemi nedir? Açıklayınız.

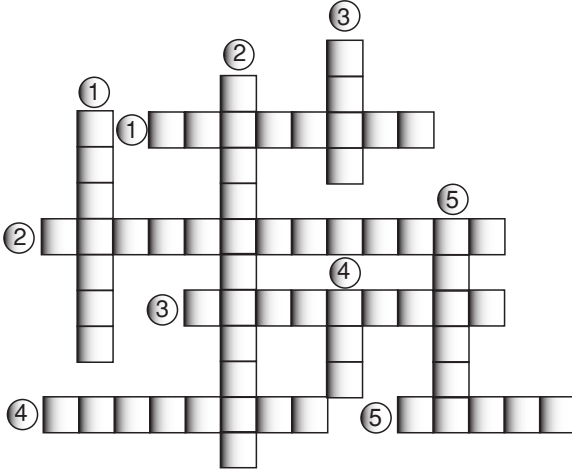
8) Doğu Akdeniz uygarlıklarını yazınız.

9) Helenizm Uygarlığı nedir? Açıklayınız.

10) İlkçağda Ege havzasında kurulan uygarlıkları yazınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Lidyalılar tarafından yapılan ve Efes'ten Sard'a kadar uzanan ticaret yolu
- 2) Hititlerde kralın yanında yönetime katılan ve soylulardan oluşan meclis
- 3) Hititlerde kralın yanında devlet yönetiminde yetkili ve söz sahibi olan kraliçe
- 4) Hititlerin başkenti
- 5) İyon ve Yunan uygarlıklarında şehir devletlerine verilen isim

YUKARIDAN AŞAĞI

- 1) Mısır'da tanrı-kral olarak nitelendirilen hükümdarlara verilen isim
- 2) İlkçağda Hititler ile Mısırlılar arasında Suriye egemenliği için M.Ö. 1296'da yapılan savaş
- 3) İlkçağda Batı Anadolu kıyılarında kurulan ve şehir devletleri halinde yaşayan uygarlık
- 4) Mısır'da şehir devletlerine verilen isim
- 5) Roma Uygarlığı'nda meclis

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıda bazı kavramlar ile onlara ait açıklamalar verilmiştir. Her bir kavramın solundaki noktalı bölüme, ilgili olduğu açıklamanın önündeki harfi yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

- ..... 1. Tarih çağları
 ..... 2. Şehir devleti
 ..... 3. Ziggurat
 ..... 4. Monarşi
 ..... 5. Kolonicilik
 ..... 6. Satraplık
 ..... 7. Tiran
 ..... 8. Patesi
 ..... 9. Hellenistik kültür
 ..... 10. 12 Levha Yasaları

AÇIKLAMALAR

- A)** İlkçağda Mezopotamya'da çok katlı ve çok amaçlı tapınaklardır.
- B)** Eski İran'da eyaletlere verilen isimdir.
- C)** Büyük İskender'in M.Ö. 331 yılında çıktığı Asya Seferi sonucunda Batı uygarlığının Doğu uygarlıkları ile kaynaşmasından ortaya çıkmış ortak kültürdür.
- D)** Sümerlerde şehir devletlerinin (site) başında bulunan rahip – krallardır.
- E)** Bir ülkenin ticaret, tarım gibi nedenlerle kendi toprakları dışında oluşturduğu pazarlardır.
- F)** Tek kişinin egemenliğine dayanan yönetim biçimidir.
- G)** İyon, Yunan ve Roma uygarlıklarında tehlike olduğu zaman belli süreler için seçilen askeri yöneticilerdir.
- H)** Yazının bulunmasından sonraki zamandır.
- I)** Roma'da plelerin (halk) patricilere (soylular) karşı mücadelesi sonucunda elde ettiği haklardır.
- J)** Her şehrin ayrı bir devlet biçiminde örgütlenmesidir.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

- 1) Mezopotamya uygarlığının Anadolu uygarlığına etkileri neler olmuştur? Açıklayınız.

- 2) İlkçağda Anadolu'da kurulan uygarlıkları yazınız.

- 3) İlkçağda koloncilik faaliyetlerinde bulunan uygarlıkları belirtiniz.

- 4) Mısır uygarlığının özgün bir yapıya sahip olmasının nedenini açıklayınız.

- 5) İlkçağda deniz ve kara ticaretinde gelişen uygarlıkları yazınız.

- 6) Roma uygarlığının günümüz uygarlığına katkıları nelerdir? Belirtiniz.

- 7) İyonya kültürü bilimsel alanda büyük gelişme göstermiştir. Bunun nedenlerini açıklayınız.

- 8) Uygarlıklar arasında kültürel etkileşime yol açan etkenleri yazınız.

- 9) Yunan şehir devletlerinin siyasi birlik oluşturmamalarının nedenlerini belirtiniz.

- 10) Monarşi, oligarşi ve teokrasi kavramlarını açıklayınız.

- 1) İlkçağda Hititlerde krallar hem devlet başkanı, hem en büyük rahip, hem de başkumandan iken, daha sonra "Pankuş" adı verilen yüksek meclis, kralı denetleme hakkına sahip olmuştur.

Bu durum Hititler için aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Kralın yetkilerinin kısıtlandığının
B) Halkın yönetimdeki etkinliğinin azaldığının
C) Teokratik yapının sona erdiğinin
D) İnançların siyasal gelişmelerde etkili olduğunun
E) Demokrasi anlayışının gelişmediğinin

- 2) Anadolu'da tarih devrini başlatan Hitit Uygarlığı'nda, krallar kendilerini tanrılarına karşı sorumlu saymışlar, anal adı verilen yıllıklar tutmuşlardır.

Bu uygulamanın aşağıdakilerden hangisine doğrudan katkıda bulunduğu söylenebilir?

- A) Matematik ve astronomi biliminin doğmasına
B) Deneysel bilimlerin başlamasına
C) İnsan haklarının gelişmesine
D) Takvimin hazırlanmasına
E) Tarafsız tarih yazıcılığının başlamasına

- 3) – Yazının bulunması
– Kavimler Göçü
– İstanbul'un Fethi
– Fransız İhtilâli

Yukarıdaki tarihsel olayların "çağ sonu - çağ başı" olarak kabul edilmelerindeki ortak etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Evrensel ve çok yönlü sonuçlara yol açmaları
B) Oluşumlarında birbirlerinden etkilenmeleri
C) Sadece ortaya çıktıkları toplumu etkilemeleri
D) Büyük imparatorlukların yıkılmasına yol açmaları
E) Toplumsal yapıda gelişimi engellemeleri

- 4) Babil Kralı Hammurabi düzenlediği yasalarla adil bir yönetici olduğunu ve bu göreve kendisini Tanrının atadığını söylemiştir.

Babil Kralı Hammurabi'nin bu tutumunun;

- I. Siyasi iktidarını dini etkenlerle pekiştirmek
II. Sınıfsal ayrımlara son vermek
III. Bilimsel çalışmalara ortam hazırlamak

amaçlarından hangilerine yönelik olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız III   B) Yalnız II   C) Yalnız I
D) I ve III   E) II ve III

- 5) Yunan Uygarlığı'nda "Polis" adı verilen şehir devletleri ortaya çıkmış, herhangi bir tehlikeye karşı şehirlerin etrafı surlarla çevrilmişti. Bu şehirlerde yaşayanlar tarıma elverişli toprakların azlığı, nüfus artışı gibi nedenlerle Ege ve Akdeniz'de koloniler kurmuşlardı.

Bu bilgilere bakılarak Yunan Uygarlığı ile ilgili olarak;

- I. Merkezi devlet anlayışının bulunmadığı
II. Dış saldırılara karşı hazırlıklı bulunduğu
III. Deniz ticaretiyle uğraşıldığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II   B) I, II ve III   C) I ve II
D) I ve III   E) Yalnız III

- 6) Eski bir yerleşim yerinde yapılan araştırmada toprağın en üst katından en alt katına doğru sırasıyla demir, tunç, bakır, toprak ve taş ile yapılmış aletlere rastlanmıştır.

Bu bilgiye göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Verimli bölgelere göç edilmiştir.
B) Topraktan eşya yapmakta geç kalınmıştır.
C) Başka toplumlara ticaret geliştirilmiştir.
D) Uygarlaşma tarihsel gelişmeye uygun olmuştur.
E) Tarımsal teknikler geliştirilmiştir.

- 7) İlkçağda Mısırlılar güneş yılı esasına dayalı bir takvim çalışması yapmışlar ve bir yılı 365 gün olarak hesaplamışlardır. Mısırlıların bulduğu bu takvimi daha sonra İyon, Yunan ve Romalılar geliştirmişlerdir. Roma İmparatorluğu döneminde Jülyen takvimi adıyla kullanılan bu takvim üzerinde Papa XIII. Gregorius tarafından da düzenlemeler yapılmış ve bugünkü Miladi Takvim oluşmuştur.

Bu bilgiye dayanarak;

- I. Miladi Takvim'in oluşumunda farklı uygarlıkların katkısı olmuştur.
- II. Miladi Takvim bütün toplumlar tarafından aynı anda kullanılmaya başlanmıştır.
- III. Miladi Takvim ticari ilişkilerin düzenlenmesinde kolaylık sağlamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II   B) Yalnız I   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

- 8) Persler, Orta Asya'ya hakim olduktan sonra kentler arasında yollar yapmış, posta teşkilatı kurmuş, ticareti devlet kontrolü altına almıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisine kanıt gösterilemez?

- A) Haberleşme sisteminin var olduğuna
- B) Devlet otoritesinin güçlendirilmeye çalışıldığına
- C) Ticaretin geliştiğine
- D) Ticari faaliyetlerin denetlenmesi siyasetinin izlendiğine
- E) Ticaretin, tarımsal faaliyetlere engel olduğuna

- 9) Nil Havzası'nın etrafındaki tarlaların sınırları Nil Nehri'nin taşmasıyla bozulmuş, bu da sınır anlaşmazlıklarına yol açmıştır. Bu durum, geometri biliminin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Bu bilgiye dayanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) İhtiyaçların insanları bilimsel çalışmalara yönlendirdiğine
- B) İnsanların gelir düzeyine göre sınıflandırıldığına
- C) İlk yerleşim birimlerinin köyler olduğuna
- D) İnsanlar arasında iş bölümünün oluştuğuna
- E) Kölelik kurumunun ortadan kaldırıldığına

- 10) İlkçağ'da Hint toplumuna, sosyal sınıflar arasında eşitsizlik yaratan, sınıflar arasında geçişlerin yasak olduğu kast sistemi egemen olmuştur.

Buna göre kast sisteminin aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

- A) Ortak bir Hint kültürünün oluşmamasına
- B) Toplumsal bütünleşmenin gerçekleşmemesine
- C) Siyasal birliğin sağlanamamasına
- D) Pozitif bilimlerin gelişmesine
- E) Toplumsal sınıflar arasında derin ayrılıkların yaşanmasına

- 11) İlkçağ uygarlıklarının oluşmasında, yaşanan bölgenin yapısı etkili olmuştur. İnsanlar, yaşadıkları yerin coğrafi özelliklerine uygun ekonomik ve sosyal etkinliklerde bulunmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma kanıt olarak gösterilemez?

- A) Fenikelilerde ve Yunanlılarda deniz ticaretinin gelişmesi
- B) İyonya'nın kültür ve bilim merkezi haline gelmesi
- C) Çin'de ipek ve porselen yapımının gelişmesi
- D) Friglerin tarım ve hayvancılıkla uğraşması
- E) İbranilerde Musevilik dininin görülmesi

- 12) Roma Uygarlığı'nın geniş bir coğrafyaya hakim olması sosyal yapının ve düzenin bozulmasına neden olmuştur. Patriciler zamanla zenginleşirken plepler ve köylüler yoksullaşmışlardır. Patricilerle plepler arasındaki sınıfsal farklılıkları ortadan kaldırmak için "On İki Levha Kanunları" adıyla bilinen hukuki düzenlemeler yapılmıştır.

Bu bilgilere bakılarak Roma Uygarlığı ile ilgili olarak;

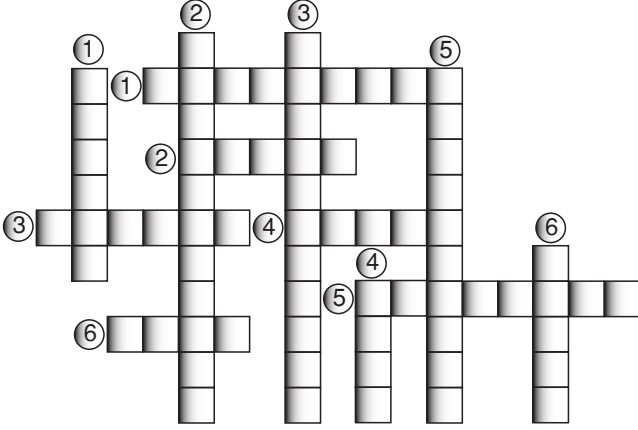
- I. Toplumsal sınıfların bulunduğu
- II. Hukuk devleti anlayışının görüldüğü
- III. Toplumsal kuralların dine dayandığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Avrupa'da Batı Roma İmparatorluğu'nun bıraktığı boşluğu dolduran sistem
- 2) Avrupa feodal sisteminde, derebeyine hizmetleri karşılığında kendisine toprak (fief) tahsis edilen kişi
- 3) Tüm Ortaçağ boyunca hüküm süren ve yıkılması Yeni Çağ'ın başlangıcı olarak kabul edilen devlet
- 4) Şehir devletlerinde ticari faaliyetlerin yapıldığı kent meydanı, pazar yeri
- 5) Anadolu'da Sardes'ten başlayıp Mezopotamya'da Sus'a kadar uzanan ticaret yolu
- 6) Ortaçağ Avrupası'nda toprağa bağlı olan ve toprakla birlikte alınıp satılan köylü

YUKARIDAN AŞAĞI

- 1) Moğol İmparatorluğu'nun kurucusu ve en büyük hükümdarı
- 2) Genellikle ticaret yolları üzerinde yapılan ve kamu yararına çalışan ticari yapılar
- 3) Hindistan'dan başlayıp Akdeniz üzerinden Avrupa'ya uzanan ticaret yolu
- 4) Hindistan'da görülen ve toplumsal eşitsizliğe dayanan sistem
- 5) İngiltere'nin demokrasiye ilk adımı olarak kabul edilen ve kralın yetkilerinin ilk kez kısıtlandığı belge
- 6) Ortaçağ'da Asya'da kurulan devletlerden biri

B) BOŞLUK DOLDURMA

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

- 1) Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla ortaya çıkan otorite boşluğu ve güvensizlik ortamı ..... rejiminin doğmasına yol açmıştır.
- 2) Karum, agora, arasta, ribat ve bedesten tarih boyunca farklı isimler altında kullanılan ..... mekamlardır.
- 3) Hazar ve Bulgar ülkelerinden başlayıp İpek Yolu'na paralel olarak Çin'e ulaşan, sincap, sansar, samur gibi tüyleri güzel ve yumuşak olan hayvanların deri ve postlarının taşındığı yola ..... adı verilmiştir.
- 4) Kara ölüm, 1347-1351 yılları arasında Avrupa'da büyük yıkıma yol açan ..... salgınıdır.
- 5) ..... sistemde zenginliğin ölçüsü topraktır.
- 6) Hindistan'da görülen ..... sistemi, bir kişinin toplumsal konumunun yaşamı boyunca belirlendiği toplumsal bir düzendir.
- 7) İlkçağ'dan itibaren .....Yolu, ...Yolu, ...Yolu ve ..... Yolu dünya ticaretinde önemli rol oynamıştır.
- 8) Moğol İmparatorluğu'nun hukuk ve askerlik işlerini düzenleyen kanunlara.....denilmiştir.
- 9) Feodalitede kralın yetkileri çok sayıda ..... arasında paylaşılmıştır.
- 10) İngiltere'de ..... ile, demokratik ve parlamenter sisteme ilk adım atılmıştır.
- 11) Yüzyıl Savaşları sonucunda Avrupa'da ..... zayıflamaya, mutlak krallıklar güç kazanmaya başlamıştır.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Ortaçağ'da Avrupa, Yakındoğu ve Asya'da kurulan devletleri belirtiniz.

2) Feodalite (Derebeylik) rejiminin ortaya çıkış sürecini açıklayınız.

3) Ortaçağ Avrupası'nda bulunan sosyal sınıfları yazarak açıklayınız.

4) Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılması ile Katolik Kilisesi'nin Avrupa'da etkin bir güç haline gelmesinde etkili olan unsurlar nelerdir? Belirtiniz.

5) Ortaçağ Avrupası'nda yaşanan belli başlı siyasi gelişmeleri yazınız.

6) İlk ve Ortaçağlarda Asya ile Avrupa arasındaki ticari faaliyetlerde etkili olan ticaret yollarını belirtiniz.

7) Tarih boyunca İpek Yolu'na hakim olan Türk devletlerini yazınız.

8) Roma İmparatorluğu'nda patrici-plep mücadelesi sonucunda hazırlanan ve bugünkü Avrupa hukukunun temelini oluşturan yasaları belirtiniz.

9) İlkçağın sonlarından itibaren gerçekleştirilen başlıca hukuki düzenlemeleri belirterek günümüz evrensel hukuk ilkelerinin doğmasına katkılarını açıklayınız.

10) Kast sistemi, serf, karum, ribat ve toplumsal tabakalaşma kavramlarını açıklayınız.

- 1) Magna Charta'nın 39. maddesinde; "Özgür hiçkimse kendi benzerleri tarafından ülke kanunlarına göre yasal bir şekilde muhakeme edilip hüküm giymeden tutuklanmayacak, hapsedilmeyecek, mal ve mülkünden yoksun bırakılmayacak, kanun dışı ilan edilmeyecek, sürgün edilmeyecek veya hangi şekilde olursa olsun zarara uğratılmayacaktır." ifadesi yer almaktadır.

Bu maddeye bakılarak, Magna Charta ile ilgili olarak;

- I. Kişi hak ve özgürlüklerinin garanti altına alındığı
II. Hukukun üstünlüğü anlayışının benimsendiği
III. Anayasal düzene geçişin önemli basamaklarından birini oluşturduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I, II ve III   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

- 2) **Justinianus Kanunları'nda;** "Bir kimse diğerinin bedene zarar verirse veya bir şey çalarsa zarar gören şahıs, zararın telafi edilmesini isteyebilir ve bu tazminat para ile ödenirdi. Örneğin el veya sopa ile kemik kırılmışsa ve zarar gören kişi hür ise 300, köle ise 150 Roma parası ödenir. Suçtan zarar gören kişinin tazminat dışında, işlenen suça karşılık ceza istemeye hakkı yoktur. Cezayı talep etme hakkı devletindir." ifadesi yer almaktadır.

Buna göre, Justinianus Kanunları ile ilgili,

- I. Can ve mal güvenliğinin korunmaya çalışıldığı
II. Suçların genellikle maddi tazminatla ödenmesinin öngörüldüğü
III. Yasaların herkese eşit şekilde uyguladığı

yargılarından hangilerinin doğru olduğu söylenemez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) Yalnız III

- 3) **Ortaçağ boyunca varlığını sürdüren Bizans İmparatorluğu'nun, Batı Roma İmparatorluğu'ndan daha uzun ömürlü olması, aşağıdaki nedenlerden hangisine bağlanamaz?**

- A) Coğrafi konumunun savunmaya elverişli olmasına
B) Askeri idare bölgeleri kurmasına
C) Avrupa'dan yardım istemesine
D) Sık sık taht kavgaları yaşanmasına
E) İhtiyatlı bir dış siyaset izlemesine

- 4) Ortaçağ Avrupası'nda ekonomi ağırlıklı olarak tarıma dayalı idi. Tarımsal üretimin sürekliliği ve verimliliği sağlanamadığından toplum sürekli bir yokluk içindeydi.

Aşağıdakilerden hangisinin, bu durumun nedenlerinden biri olduğu ileri sürülemez?

- A) Veba gibi salgın hastalıklar ve doğal afetlerin üretim üzerindeki olumsuz etkileri
B) Feodal beyler arasında sürekli savaşların olması
C) Tarımsal üretimin ticarete yönelik olmaması
D) Üretimin büyük bir bölümüne senyörler tarafından el konulması
E) Haçlı Seferleri ile doğu-batı ticaretinin gelişmesi

- 5) Ortaçağ Avrupası'nda kilise ve papanın Hristiyan toplum üzerinde tartışmasız egemenliği söz konusudur.

Aşağıdakilerden hangisinin, yukarıdaki gelişmenin nedenlerinden biri olduğu söylenemez?

- A) Kilisenin, Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından yararlanarak, otorite boşluğunu doldurması
B) Papanın aforoz yetkisinin olması
C) Özgür düşünce ortamının oluşmaması
D) Din adamları arasında papa, piskopos, kardinal gibi hiyerarşik bir yapılanmanın olması
E) Papanın enterdi yetkisini kullanması

6) İlkçağ'dan itibaren dünya ticaretinde hakim rol oynayan Kral, İpek, Kürk ve Baharat Yolları ile ilgili;

- I. Geçtikleri bölgeleri iktisadi açıdan kalkındırıp halkın refah seviyesini artırdıkları
- II. Doğu ve Batı kültürleri arasında bir köprü görevi üstlendikleri
- III. Farklı ulusların birbiriyle tanışmasında, ticari ve kültürel alışveriş yaşamasında etkili oldukları

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III   B) I ve II   C) I, II ve III
D) II ve III   E) I ve III

7) Avrupa'da Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Vizigot, Ostrogot ve Frank krallıkları gibi yeni devletler kurulmuştu. Bu dönemde, Avrupa karışıklıklar içinde kaldı. Dışarıdan sürekli saldırılar vardı. Ortaya çıkan kargaşa ve güvensizlik ortamı içinde, kraldan yardım göremeyen büyük toprak sahipleri, şövalye denilen en iyi savaşçıları çevrelerinde topladılar. Şatolar ve kaleler yaptırarak, güvenliklerini buralarda sağlamaya çalıştılar. **Ortaçağ'da Avrupa'da meydana gelen yukarıdaki oluşumun aşağıdakilerden hangisine yol açtığı ileri sürülebilir?**

- A) Merkezî yönetimler güçlenmesine
B) Feodalite (Derebeylik) rejimine
C) Haçlı Seferlerine
D) Toplumsal eşitliğin yaygınlaşmasına
E) Laik olmayan devlet anlayışına

8) Aşağıdakilerden hangisi, Ortaçağ'da Avrupa'ya egemen olan feodal düzenin özelliklerinden biri değildir?

- A) Otorite boşluğundan kaynaklanması
B) Sistemin temelinde koruma ve korunma anlayışının olması
C) Ticaretin gelişmiş olması
D) Halkın sosyal sınıflara ayrılması
E) Kişilerin toplum içindeki yerini toprak mülkiyetinin belirlemesi

- 9) I. Kavimler Göçü
II. Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılması
III. Derebeyliklerin kurulması

Yukarıdaki olayların kronolojik sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I - II - III   B) I - III - II   C) II - I - III
D) III - I - II   E) III - II - I

- 10) – İran'a hükmeden ve Pers devlet geleneğini benimseyen Sasanilerde ülkenin başında bir hükümdar bulunurdu. Hükümdarlarını kutsal kabul ederler, onları tanrının yeryüzündeki temsilcisi olarak görürlerdi.
– Dünyanın en geniş kara imparatorluğunu kuran Moğollarda hükümdarlık, babadan oğula geçerdi. Bu, "Tanrının hükümdar olan kişiye kut bahsettiği ve bu yetkinin kan yoluyla oğula geçtiği" şeklindeki eski Türk anlayışından kaynaklanmaktaydı.

Bu iki duruma bakılarak, Sasani ve Moğol devlet teşkilatında;

- I. Monarşik
II. Teokratik
III. Demokratik

yönetim anlayışlarından hangilerinin görüldüğü ileri sürülebilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

11) Aşağıdakilerden hangisinin, Ortaçağ'da dünyada görülen gelişmelerden biri olduğu söylenemez?

- A) Katolik-Ortodoks bölünmesinin yaşanması
B) İslamiyetin Hindistan'da yayılmaya başlaması
C) Moğol İmparatorluğu'nun parçalanması
D) Yüzyıl Savaşlarının yapılması
E) Ulusal bağımsızlık savaşlarının yaşanması

12) Aşağıdakilerden hangisi, Ortaçağ'da Yakındoğu ve Asya'da hüküm süren devletlerden biri değildir?

- A) Moğol (Cengiz) İmparatorluğu
B) Sasaniler
C) Kutsal Roma –Germen İmparatorluğu
D) Timur Devleti
E) Babürler

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

Aşağıdaki açıklamaları okuyup yanlarına "D" veya "Y" yazarak doğru ya da yanlış olduğunu belirtiniz. Verilen bilgiler yanlışsa altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

1. Orta Asya geniş bozkırların ve çöllerin bulunduğu bir bölgedir.
2. Hun – Çin savaşlarının temel nedeni İpek Yolu egemenliğidir.
3. Avrupa Hunlarının en ünlü hükümdarı Teoman'dır.
4. Çin egemenliğinde yaşayan Doğu Göktürkler Kutluk Kağan başkanlığında ayaklanarak Göktürk Devleti'ni yeniden kurmuştur.
5. Avarlar, Büyük Selçuklu ve Osmanlı gibi pek çok Türk devletinin temel unsurunu oluşturmuşlardır.
6. Eski Türklerde ülke, hükümdar ailesinin ortak malı sayılmış, aileye mensup her erkeğe hükümdar olma hakkı tanınmıştır.
7. Ergenekon Destanı Uygurlara aittir.
8. Türkler, çeşitli zamanlarda yaşadıkları çevreye göre de çeşitli dinleri benimsemişlerdir.
9. Hunlar ve Göktürklerde göçebe hayata dayalı hukuk sistemi görülmektedir.
10. Hıristiyanlığı kabul eden ilk Türk devleti Uygurlardır.

B) BOŞLUK DOLDURMA

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Türklerin ilk ana yurtları ..... 'dır.
2. .... zamanında Asya Hun Devleti en geniş sınırlarına ulaşmıştır.
3. Avrupa Hunları .....'ne neden olmuşlardır.
4. Türk devlet idaresinde hakanın eşi .....da söz sahibiydi.
5. Göktürkler döneminden günümüze ulaşan temel kaynak .....'dır.
6. .... yerleşik yaşama geçen ilk Türk devletidir.
7. Türklerin gelenek ve göreneklerinden oluşan ve ..... denilen yazısız hukukları vardı.
8. Türkler, ölen kişi adına ..... adı verilen cenaze töreni düzenlerlerdi.
9. Dünya tarihinde ilk olarak Türklerde görülen ordudaki onlu sistem, Avrupa'ya, Attila idaresindeki ..... aracılığıyla girmiştir.
10. Türk devletlerinde otağ (hakan çadırı), taht, tuğ ..... sembolleriydi.
11. ...., Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasına (395), Bizans (Doğu Roma) İmparatorluğu'nun ortaya çıkması ve Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasına yol açmıştır.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Türklerde veraset sistemini açıklayınız.

2) Kurultay nedir? Açıklayınız.

3) Türklerin konar – göçer hayat tarzını benimsemelerinin nedeni nedir? Belirtiniz.

4) Ordu–millet anlayışı nedir? Açıklayınız.

5) İslamiyet öncesi Türklerin dinsel inanışlarını belirtiniz.

6) Töre nedir? Açıklayınız.

7) Orhun Yazıtları'nın önemini belirtiniz.

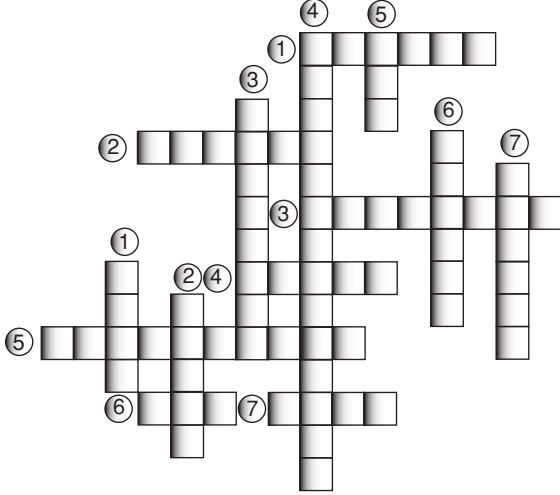
8) Türklerin sözlü edebiyat ürünü olan destanlarını ve bu destanların hangi devletlere ait olduğunu yazınız.

9) Eski Türklerde sanat neye bağlı olarak gelişmiştir? Açıklayınız.

10) Eski Türklerde ekonominin temeli neye dayanmaktaydı? Yazınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Avrupa'da kendisine "Tanrının Kamçısı" unvanı verilen Türk hükümdarı
- 2) Orta Asya'dan yapılan Türk göçlerinin en yoğun olarak yaşandığı bölge
- 3) Yerleşik yaşama geçen ilk Türk devleti
- 4) Eski Türklerde vergi memuru
- 5) Orta Asya'da Hunlardan önce Türk tarihi hakkında bilgi veren kültürlerden biri
- 6) İslamiyet öncesi Türklerde hükümdarlara verilen unvanlardan biri
- 7) Türklerde ilk devlet örgütlenmesini yapan Türk hükümdarı

YUKARIDAN AŞAĞI

- 1) Eski Türklerde hükümdar çadırı
- 2) Kırgızlara ait olan dünyanın en uzun destanı
- 3) İslamiyet öncesi Türklerde danışma meclisi
- 4) Tarihte bilinen ilk Türk devleti
- 5) Eski Türklerde belli dönemlerde düzenlenen şölen ve eğlenceler
- 6) İslamiyet öncesi Türklerde mezarlara verilen isim
- 7) Türklerin mezarları üzerine diktikleri taşlar

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıda bazı kavram ve devletler ile onlara ait açıklamalar verilmiştir. Her bir kavram ve devletin solundaki noktalı bölüme, ilgili olduğu açıklamanın önündeki harfi yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

KAVRAM VE DEVLETLER

- ..... 1. Orta Asya
 ..... 2. Töre
 ..... 3. Şaman
 ..... 4. Orhun Kitabeleri
 ..... 5. Kut inancı
 ..... 6. Hunlar
 ..... 7. Karluklar
 ..... 8. Yuğ
 ..... 9. Peçenekler
 ..... 10. Yabgu

AÇIKLAMALAR

- A) Eski Türklerde ülkenin batısını yöneten hükümdarın erkek kardeşine verilen unvandır.
 B) Kavimler Göçü'ne yol açan Türk devletidir.
 C) Türklerin ana yurdudur.
 D) Eski Türklerde ölülerin ardından düzenlenen cenaze törenlerine verilen isimdir.
 E) Türklerin gelenek ve göreneklerinden oluşan yazısız hukuk kurallarına verilen addır.
 F) İslamiyeti benimseyen ilk Türk toplumdur.
 G) Egemenlik güç ve yetkisinin hükümdara tanrı tarafından verildiği anlayışıdır.
 H) Eski Türklerde din adamlarına verilen addır.
 I) Orta Asya'dan Avrupa'ya göç eden ve Hristiyanlaşan Türk kavimlerinden biridir.
 J) Türklerden kalan en eski yazılı belgelerden biridir.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Çinliler Hun saldırılarına karşı hangi politikaları geliştirmişlerdir? Açıklayınız.

2) Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinin yıkılma sebepleri nelerdir? Belirtiniz.

3) Türk kağanlarının görevlerini yazınız.

4) Türk adının anlamını açıklayınız.

5) Kürşad ayaklanmasının önemini belirtiniz.

6) Avrupa'da rol oynayan Türk devlet ve toplulukları hangileridir? Belirtiniz.

7) Türklerin ilk ana yurdu neresiydi, bu yurdun özellikleri neydi? Belirtiniz.

8) Türklerde Gök Tanrı anlayışını açıklayınız.

9) Eski Türklerde köleliğin ve imtiyazlı sınıfların görülmemesindeki sebep nedir? Belirtiniz.

10) Eski Türk sanat eserlerinde, hayvan figürlerine sık rastlanmasının sebebi nedir? Açıklayınız.

- 1) İslamiyet öncesi Türkler, bağımsızlıklarına düşkün olup belirli sınır ve araziye sahiplerdi. Bu arazi bütün milletin ortak malı sayılır, toprakları korumakla hakanın, Tanrı tarafından görevlendirildiğine inanılırdı.

Bu durum Türk devletlerinde aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

- A) Vatan ve egemenlik anlayışının kutsal sayıldığı
B) Ülke sınırlarının genişlediğinin
C) Dış güçlere karşı başarılı seferler yapıldığının
D) Ülkenin istilalardan korunduğunun
E) Topraklar genişledikçe devlet idaresinin zorlaştığının

- 2) M.Ö 177 tarihinde Büyük Hun Hakanı Mete, Çin imparatoruna yazdığı bir mektubunda; "Yay çeken bütün kavimleri birleştirdiğini ve onların artık Hun olduğunu" belirtmiştir.

Mete'nin Çin imparatoruna yazdığı bu mektuba göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Hunlarla Çinlilerin sürekli savaş halinde olduğuna
B) Komşu devletlerle ilişkilerin zayıfladığına
C) Orta Asya'daki Türklerin bir çatı altında birleştirildiğine
D) Çinlilerin, Türk hakimiyetine girmek istediğine
E) Türklerin savaşçılık özelliklerini kaybettiğine

- 3) I. Çin ve Moğol baskısı
II. Nüfus artışı
III. Salgın hayvan hastalıkları

Yukarıda verilenlerden hangileri Türklerin ana yurtlarından göç etmelerinin siyasi nedenleri arasında yer alır?

- A) Yalnız II   B) Yalnız I   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I, II ve III

- 4) Uygurlar köyler ve şehirler kurmuşlar, şehirlerin etrafını surlarla çevirmişler, kuleler ve kaleler yaptırmışlardır. Yapılan kazılarda saray, köşk, tapınaklar ve manastırlar ortaya çıkmış, tapınakların duvarları ve tavanları Budizm ile ilgili fresklerle süslenmiştir.

Bu bilgilere bakılarak, Uygurlarla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Yerleşik hayata geçtikleri
B) Savunmaya önem verdikleri
C) Kalıcı yapılar inşa ettikleri
D) Buda Dini'ni kabul ettikleri
E) Mimari dışındaki sanatlarda gelişemedikleri

- 5) İlk Türk devletlerinde ekonomik hayat hayvancılığa dayanıyordu. Türkler hayvan ürünlerinin ticaretini yaparlar, komşularına canlı hayvan, deri, kösele, kürk ve gıda ürünleri satarak karşılığında tahıl ve giyim eşyası alırlardı.

Bu bilgilere göre Türklerde bu tür ekonomik hayat görülmesinin nedeninin aşağıdakilerden hangisi olduğu söylenebilir?

- A) Yerleşik hayata geçilmiş olması
B) Verimli arazilere sahip olunması
C) Hayvancılığın önemsizleşmesi
D) Göçebe hayat tarzının benimsenmesi
E) Yeraltı kaynaklarının az olması

- 6) Göktürkler Doğu Sibiry'a'daki Yakut Türkleri ve Batı'daki Ogur Türkleri dışında Asya kıtasındaki Türk asıllı bütün kitleleri kendi egemenlikleri altında toplamayı başarmışlardır.

Buna göre Göktürkler ile ilgili olarak;

- I. Orta Asya Türk birliğini sağlamaya çalışmışlardır.
II. Toplumda eşitlik anlayışını benimsemişlerdir.
III. Orta Asya'da Gök tanrı inancını yaymaya çalışmışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 7) İslamiyetten önce Türk toplumları coğrafi şartlara bağlı olarak göçebe bir yaşam tarzını benimsemişlerdir.
Türk toplumlarında görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi, bu duruma kanıt olarak gösterilemez?

- A) Hayvancılık ile uğraşmaları
B) Sınıfsal farklılaşmanın belirgin olmaması
C) Özel mülkiyetin gelişmemesi
D) Egemenliğin hanedan üyelerine ait olması
E) Taşınabilir malzemeden yapılmış sanat eserlerinin yoğun olması

- 8) İslamiyet öncesi Türk devletleri, Uygurlara kadar Çin'e hayvan, kürk ve yün satmış; ancak Uygurlarla birlikte buğday da ihraç malları arasına katılmıştır.
Bu bilgiye dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Uygurlar yerleşik yaşama geçmiştir.
B) Türk devletlerinde temel geçim kaynağı hayvancılıktır.
C) İpek Yolu'nda Orta Asya Türk devletlerinin de etkinliği vardır.
D) Orta Asya'da en yaygın ekonomik uğraşı tarımdır.
E) Uygurlar tarımsal üretime geçmiştir.

- 9) İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hükümdarın görevi; dağınık boyları birleştirmek, halkını rahat ve mutlu yaşatmak, ülkesini korumaktır. Hükümdar bunları yerine getiremezse tanrı ona verdiği yetkiyi (kut) geri alırdı.
Bu durum, aşağıdakilerden hangisine bir kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Egemenlik hakkının tanrısal kaynaklı olduğuna
B) Hanedan üyelerinin toprakları ortak yönettiğine
C) Hükümdarın belli bir ailenin üyesi olduğuna
D) Şer'i hukuk kurallarının uygulandığına
E) Hükümdarların yetkilerinin sınırsız olduğuna

10) Göktürkler;

- I. Türk adını devlet adı olarak kullanmıştır.
II. Komşu devletleri egemenlik altına almıştır.
III. Bağımsızlık savaşı vererek kurulmuştur.
IV. Orta Asya'da güçlü bir devlet kurmuştur.

Yukarıdaki özelliklerden hangileri Türkiye Cumhuriyeti ile benzerlik göstermektedir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve IV   E) III ve IV

- 11) Eski Türk devletlerinde kurultayda siyasi, ekonomik ve askerî kararlar alınır ancak bu kararlar kağanı bağlamazdı.

Buna göre,

- I. Tanrısal kaynaklı bir yönetim vardır.
II. Kurultay danışma meclisi niteliğindedir.
III. Son sözü söyleme yetkisi kağana aittir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 12) Aşağıdakilerden hangisi Kavimler Göçü'nün sonuçları arasında gösterilemez?

- A) Katolik Kilisesi'nin güç kazanması
B) Bugünkü Avrupa devletlerinin temellerinin atılması
C) Yeni bir çağın başlaması
D) Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılması
E) Avrupa'da derebeylik rejiminin yıkılması

- 13) I. Kut anlayışının olması

- II. Kurultay'ın danışma organı olması
III. Boylar federasyonundan oluşması

Yukarıda verilenlerden hangileri Türk devletlerinde merkezi otoriteyi güçlendirmiştir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız II
D) Yalnız III   E) II ve III

- 1) Çin kaynaklarında Göktürklerle ilgili, "Bumin'in oymakları, yavaş yavaş çoğaldılar ve Çin sınırına geldiler. Bizden pamuklu ve ipekli kumaşlar almak istediler." şeklinde ifadelere rastlanmıştır.

Yalnız bu bilgiye dayanarak,

- I. Göktürkler, Çin ile ticareti geliştirmek istemiştir.
II. Bumin Kağan, Göktürklerin birleştirici bir lideridir.
III. Çin'in en eski ticari ilişkisi Türklerle olmuştur.

Yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

- 2) İslam öncesi Türk hukuk kuralları ve uygulamaları hakkında geniş bilgi edinilememiştir.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Türklerin güçlü bir devlet örgütüne sahip olması
B) Yazı kültürünün gelişmemesi nedeniyle yazılı anayasalarının olmaması
C) Ülke içerisinde huzurun sağlanması
D) Tutarlı bir yönetim politikasının izlenmesi
E) Sosyal sınıflar arasında fazla farklılıklar olmaması

- 3) İslamiyet öncesi Orta Asya Türk tarihinde yapılan araştırmalar sonucunda,

- Uzun süreli hapis cezasının olmadığı,
- Yeterince belge bulunamadığı,
- Mimari sanatının gelişmediği anlaşılmıştır.

Bu durum Türklerin aşağıdaki özelliklerinden daha çok hangisi ile açıklanabilir?

- A) Göçebe yaşam tarzlarıyla
B) Dini inanışlarıyla
C) Yönetim anlayışlarıyla
D) Hukuksal yapılarıyla
E) Askeri yapılarıyla

- 4) Uygur Hakanı Böğü Kağan, Çin Seferi dönüşünde Mani rahiplerini yanında getirerek bu rahiplerin etkisiyle Mani dinini benimsemiş ve yayılması için çalışmalar yapmıştır. Hayvan etinin yenilmesini yasaklayan, savaşa karşı çıkan, askerliğe önem vermeyen felsefesi ile Mani dini, Uygurların hareketli hayatlarını kaybetmelerine ve tamamen yerleşik yaşama geçmelerine yol açmıştır.

Bu duruma bakılarak;

- I. Mani dininin Türk inancına ve yaşantısına uygun olmadığı
II. Türk kültüründe Mani dininin etkisiyle değişmeler yaşandığı
III. Komşu devletlerle ilişkilerin zayıfladığı

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) I ve III   C) I ve II
D) I, II ve III   E) II ve III

- 5) İslamiyet öncesi Türk devletlerinde, adalet ve hoşgörüye dayalı bir yönetim anlayışı uygulanmış, yönetimde demokratik yapılanmanın bazı örneklerine rastlanmıştır.

Bu duruma;

- I. Halka inanç ve ibadet özgürlüğünün tanınması
II. Kurultayın hakanın belirlenmesinde etkili olması
III. Ülkenin hanedanın ortak malı kabul edilmesi

gelişmelerinden hangileri kanıt olarak gösterilemez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

- 6) Orhun Anıtları'nda; yoksul ulusun zenginleştirilmesi, açların doyurulması, hakanın millete hesap vermesi ile ilgili yazılara rastlanmıştır.

Bu bilgiye dayanarak, Kutluk Devleti ile ilgili;

- I. Yazılı kültüre geçilmiştir.
II. Sosyal devlet anlayışı benimsenmiştir.
III. Özel mülkiyet hakkı gelişmiştir.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) II ve III   E) I ve II

- 7) İslamiyet öncesi Türk devletlerinde halk, sınıflara ayrılmamış, hayvancılıkla uğraşmış, zorlu koşullara karşı mücadele etmiştir.

Bu durumun ortaya çıkmasında öncelikle aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Tarımla uğraşmalarının
B) Savaşçı olmalarının
C) Ticaret yapmalarının
D) Göçebe yaşamlarının
E) Töresel hukuk kurallarına göre yaşamlarının

- 8) Avrupa Hun Hükümdarı Attila'nın II. Balkan Seferi'nin nedenlerinden biri, Hun hükümdar ailesi mezarlarının Belgrad civarındaki bir kale piskoposu tarafından açılarak soyulmasıdır.

Bu durum, İslam öncesi Türklerle ilgili olarak;

- I. Ölümünden sonra hayatın devam ettiğine inanıldığı
II. Ölmüş atalara saygı ve minnet duyulduğu
III. Tek tanrılı dinsel inanca sahip olduğu

yargılarından hangilerine kanıt olarak gösterilemez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

- 9) Hunlar ve Göktürkler her yıl bahar mevsiminin başlangıcında büyük bir şölen düzenlerlerdi. "Toy" adı verilen bu şölenlerde kurbanlar kesilir, at yarışları yapılır, dans edilip şarkılar söylenir, halk giydirilip doyurulurdu.

Bu durumun;

- I. Toplumsal dayanışmanın güçlenmesi
II. Sosyal devlet anlayışının gelişmesi
III. Birlik ve beraberliğin kuvvetlenmesi

gelişmelerinden hangileri üzerinde etkili olduğu ileri sürülebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 10) Hazarlarda, kağan ve beyler Museviliği kabul etmiş olmasına rağmen halk, daha önce benimsediği İslamiyet, Hıristiyanlık ve Şamanizm dinlerine bağlı kalmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Halk arasındaki sorunların dinsel nitelikli olduğunun
B) Farklı dinlere karşı hoşgörülü davranıldığıının
C) Halkın tamamının Musevi olduğunun
D) Hıristiyanlığın ulusal din olarak görüldüğünün
E) Kültürel birliğin sağlandığının

- 11) İslamiyet öncesi Türk toplulukları için göçebelik, temel yaşam biçimi olmuştur. Bu yaşam biçimi hayvancılığın ön plana çıkmasına, yaylak ile kışlak arasında hareketli bir ortamın doğmasına yol açmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin bir sonucudur?

- A) Siyasi kargaşaların yaşanmasının
B) Egemenlik anlayışının değişmesinin
C) Coğrafi koşulların elverişsiz olmasının
D) Ticaret anlayışının değişmesinin
E) Ülke sınırlarının genişlemesinin

- 12) İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ülke, hanedanın ortak malı sayılmış, iki ya da üç koldan yönetilmiştir.

Bu uygulamanın;

- I. Merkezi otoritenin zayıflaması
II. Dış ticaretin gelişmesi
III. Halkın devlet yönetimine katılması

gelişmelerden hangilerine ortam hazırladığı savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

- 13) Orta Asya'da yaşayan aşağıdaki Türk devletlerinin hangisinde, şehirler kurulup günümüze kadar gelen sulama kanalları, evler, tapınaklar inşa edilmiştir?

- A) Hunlar   B) Uygurlar   C) Göktürkler
D) Kırgızlar   E) Avarlar

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

Aşağıdaki açıklamaları okuyup yanlarına "D" veya "Y" yazarak doğru ya da yanlış olduğunu belirtiniz. Verilen bilgiler yanlışsa altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

1. İslamiyet öncesi Arabistan'da putatapıcılık yaygın inançtır.
2. Bedir Savaşı'ndan sonra İslam savaş hukukunun temel ilkeleri saptanmıştır.
3. Hz. Ali döneminde İslam dünyasında yaşanan derin ayrılıklar sona ermiştir.
4. Emeviler kendilerini Arap olmayan diğer Müslümanlardan üstün tutmuştur.
5. Abbasiler döneminde fetihlerden çok bilimsel ve kültürel gelişmeler ön plana çıkmıştır.
6. Emeviler döneminde halifeler seçimle belirlenmiştir.
7. Bilim ve kültür alanında batının gelişmesinde Müslümanların rolü büyüktür.
8. Hz. Osman döneminde ilk düzenli ordu oluşturularak, ordugah şehirleri kurulmuştur.
9. Hz. Ömer zamanında cihat etkinlikleri durmuştur.
10. Kur'an'ın çoğaltılarak çeşitli ülkelere gönderilmesindeki amaç, ülkenin her tarafında aynı uygulamaların ve yasaların geçerli olmasını sağlamaktır.
11. Arap - İslam devletinde Müslüman olmayanlardan haraç ve cizye vergisi alınmıştır.

B) BOŞLUK DOLDURMA

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Asya'nın güneybatısında yer alan Arap Yarımadası'nın en önemli bölgeleri ....., Necid ve Yemen'dir.
2. Hicret'ten sonra Medine'ye göçle gelen Müslümanlara ....., Medine'nin yerlisi olan Müslümanlara da yardım eden anlamında ..... denilmiştir.
3. Müslümanların Mekkeli müşrikler karşısında ilk başarısı ..... Savaşı'dır.
4. .... Antlaşması'ndan sonra İslamiyet Mekkeliler tarafından ilk kez tanınmıştır.
5. .... döneminde ilk İslam donanması oluşturularak Kıbrıs fethedilmiştir.
6. .... Savaşı ile Avrupa'daki İslam ilerleyişi durmuştur.
7. 622 yılında Hz. Muhammed başkanlığındaki Müslümanların Mekke'den Medine'ye göç etmesine ..... denir.
8. İslam tarihinde seçim ile iş başına geçen Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin halifelik devirlerini kapsayan döneme ..... denir.
9. Siffin Savaşı sonunda yaşanan ..... ile İslamiyette ilk ayrılıklar ortaya çıkmıştır.
10. Abbasiler askerlik alanında özellikle .....den yararlanmıştır.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ

1) İslam uygarlığının oluşmasında diğer uygarlıkların etkisini belirtiniz.

2) İslam devletinin ilk yönetim teşkilatı hangi halife döneminde kurulmuştur? Yazınız.

3) Halifeliğin babadan oğula geçen bir saltanat şekline dönüşmesi hangi dönemde gerçekleşmiştir? Yazınız.

4) İlk İslam donanması hangi halife döneminde oluşturulmuştur? Yazınız.

5) İslam devletinin gelir kaynakları nelerdir? Yazınız.

6) İslam devletinde gelişen sanat dallarını belirtiniz.

7) İslam devletinin sosyal yapısını açıklayınız.

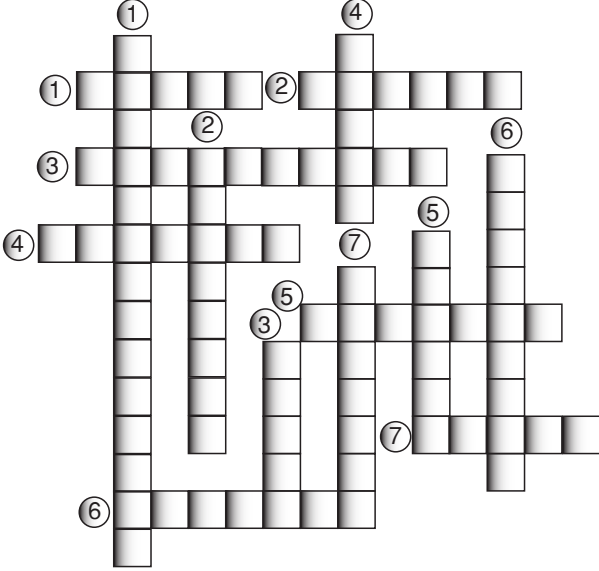
8) İslam devletinin ekonomik yapısını açıklayınız.

9) İslami bilimler nelerdir? Açıklayınız.

10) İslam uygarlığının diğer uygarlıklara etkisini belirtiniz.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Kur'an'ı çoğaltarak İslam merkezlerine gönderen halife
- 2) Hz. Muhammed başkanlığındaki Müslümanların 622 yılında Mekke'den Medine'ye göç etmesi
- 3) İslam dünyasında ilk ayrılıkların ortaya çıkmasına yol açan gelişme
- 4) İslamiyette kesin ayrılıkların yaşanmasına yol açan olay
- 5) Arap – İslam ırkçılığına karşı, Arap olmayan Müslümanların başlattığı hareket
- 6) Abbasilerin Türkler için kurdukları özel şehir
- 7) Hz. Muhammed'in hayatını anlatan İslami bilim

YUKARIDAN AŞAĞI

- 1) Abbasilerde bilimsel gelişmelerin yaşandığı dönem
- 2) Mevali politikası güden Arap – İslam devleti
- 3) Müslümanların Mekkelilere karşı ilk askerî başarısı
- 4) Müslümanların Allah adına İslamiyeti yaymak için yaptığı savaş
- 5) Hz. Osman döneminde fethedilen bir ada
- 6) İslamiyetin Mekkeliler tarafından ilk kez tanınmasını sağlayan antlaşma
- 7) Endülüs Emevi Devleti'nin başkenti

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıda bazı kavramlar ile onlara ait açıklamalar verilmiştir. Her bir kavramın solundaki noktalı bölüme, ilgili olduğu açıklamanın önündeki harfi yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

KAVRAMLAR

- ..... 1. Ümmetçilik
 ..... 2. Avasım
 ..... 3. Hakem Olayı
 ..... 4. Ridde Harekâtı
 ..... 5. Ensar
 ..... 6. Hums – u Şer'î
 ..... 7. Muhacir
 ..... 8. Saltanat Sistemi
 ..... 9. Tavaif – i Müluk
 ..... 10. Beyt – ül Mal

AÇIKLAMALAR

- A) Hz. Ebubekir döneminde iç düzeni sağlamak amacıyla yapılan savaşlardır.
 B) Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlardır.
 C) Devleti yönetme yetkisinin babadan oğula geçmesidir.
 D) Hz. Ali ile Muaviye arasındaki Sıffin Savaşı sonucunda halifeyi belirlemek amacıyla başvurulan yöntem olup Müslümanların parçalanmasına neden olmuştur.
 E) Savaşta ele geçirilen ganimetlerin 1/5'ine verilen ad olup hazinenin gelir kaynakları arasındadır.
 F) Hz. Ömer döneminde kurulan devlet hazinesine verilen addır.
 G) Bizans sınırında Abbasiler döneminde oluşturulan illerdir.
 H) Yardımcı anlamında olup Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara yardım eden Medinelilerdir.
 I) Bütün Müslümanların tek çatı altında birleştirilmesidir.
 J) Merkezi otoritenin zayıflamasıyla Abbasi toprakları üzerinde kurulan devletlerdir.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

- 1) Medine Sözleşmesini, Medine halkının birlik ve beraberliği açısından değerlendiriniz.

- 2) Bedir Savaşı sonrası Hz. Muhammed tarafından belirlenen fidye ve ganimet kuralını açıklayınız.

- 3) Kur'an'ı kitap haline getiren halifenin adını yazınız.

- 4) Hz. Ali döneminde yaşanan iç karışıklıklar İslam tarihini nasıl etkilemiş olabilir? Açıklayınız.

- 5) Şu'ubiye akımı nedir? Açıklayınız.

- 6) Puvatya Savaşı'nın önemini belirtiniz.

- 7) Endülüs'te kültür ve sanat alanındaki gelişmeler Hristiyan halkın yaşayışına nasıl yansımıştır? Açıklayınız.

- 8) Moğol asıllı İlhanlıların, kültür merkezlerini tahrip etmeleri İslam kültür ve medeniyetinin gelişimini nasıl etkilemiş olabilir? Açıklayınız.

- 9) Dört Halife ve Emeviler Dönemi'ni devlet teşkilatlanması açısından karşılaştırınız.

- 10) Türk-İslam bilginlerini ön plana çıkaran özellikleri yazınız.

1) Hz. Muhammed, Veda Hutbesi'nde;

- Kan davalarının yasaklandığı
- Kadın haklarına önem verilmesi gerektiği
- Müslümanların kardeş olduğu

gibi konulara yer vermiştir.

Bu bilgilere göre Veda Hutbesi ile Hz. Muhammed'in, aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?

- A) Sınırları genişletmeyi
- B) Askeri gücü artırmayı
- C) Taraftarlarını çoğaltmayı
- D) Mezhep savaşlarına son vermeyi
- E) Müslümanlar arasında birlik ve beraberliği güçlendirmeyi

2) Hz. Muhammed'in ölümünden sonra seçim yoluyla başa geçen kişilere halife denilmiş ve halifeler seçimle iş başına geldikleri için de dört halife dönemi "Cumhuriyet Dönemi" olarak adlandırılmıştır.

Buna göre, Dört Halife Dönemi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Cihat politikası izlendiği
- B) Devlet kurumlarının oluşturulduğu
- C) İç çatışmaların yaşandığı
- D) Müslümanların askeri yönden güçlendiği
- E) Demokratik bir uygulamanın olduğu

3) Hz. Ömer Dönemi'nde ülke sınırlarının genişlemesiyle birlikte ülke yönetim birimlerine ayrılarak merkezden atama yapılmıştır.

Buna göre Hz. Ömer Dönemi'yle ilgili olarak;

- I. Bilimsel ve kültürel gelişmeler yavaşlamıştır.
- II. Devlet gelirleri azalmıştır.
- III. Fetihler yönetimde yeni düzenlemeler gerektirmiştir.
- IV. Güçlü bir devlet örgütlenmesinin oluşturulması hedeflenmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) III ve IV
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, III ve IV

4) Hz. Osman halifeliği döneminde;

- I. Birçok taşra valiliğini kendi ailesinden olanlara vermiştir.
- II. Merkezi yönetimin topladığı servetin büyük bölümünü halife ailesine dağıttırıştır.
- III. Kur'an'ı çoğalttırarak önemli merkezlere göndermiştir.

Yukarıda verilenlerden hangilerinin, Müslümanlar arasında karışıklıkların çıkmasına ortam hazırladığı savunulabilir?

- A) I ve II
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) I, II ve III
- E) II ve III

5) İslam tarihinde görülen gelişmelerden bazıları şunlardır:

- I. İslamiyette ilk ayrılıklar başladı.
- II. İlk kez posta teşkilatı kuruldu.
- III. Fethedilen toprakların yönetimi için valiler atandı.
- IV. Ülkeye katılan ulusların kültürlerinden yararlandı.

Bunlardan hangilerinin merkezi otoriteyi artırmaya yönelik olduğu savunulabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) I, III ve IV

6) İslâmiyet'in yayıldığı bölgelerde ortak bir kültürün varlığına rağmen, İslâm mimarisinin bölgelere göre farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

Bu durumun oluşmasında aşağıdakilerden hangisi daha etkili olmuştur?

- A) Siyasi yapılanmadaki farklılıklar
- B) Ulaşım ve haberleşme güçlüğü
- C) Farklı ekonomik ilişkilerin olması
- D) Ulusal kültür ve coğrafi özellikler
- E) Mezhepler arası çatışmalar

- 7) Emeviler,devlet yönetiminde ırkçı bir politika izleyerek devlet memurluklarına sadece Arapları atamışlar; mevali denilen Arap olmayan Müslümanlara ise görev vermemişlerdir.

Bu bilgiye dayanarak Emevilerle ilgili olarak;

- I. İrkçı bir politika izlemişlerdir.
- II. Müslümanlar arasında birlik ve beraberliği sağlamışlardır.
- III. Komşularıyla barış içinde yaşamışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 8) **Abbasiler Dönemi'nde;**

- Türkler önemli görevlere getirildi.
- Mutasım Döneminde çıkan isyanlar Türklerin yardımıyla bastırıldı.
- Türkler için Bağdat yakınlarında "Samerra" şehri kuruldu.

Bu bilgilere dayanarak;

- I. Abbasiler milliyetçi bir politika izlemiştir.
- II. Abbasiler Döneminde Türklere değer verilmiştir.
- III. Abbasiler, Türklerin askerlik yeteneğinden yararlanmışlardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) II ve III
D) I ve III   E) I, II ve III

- 9) Avrupalılar, XI. yüzyıldan itibaren İslam dünyasındaki gelişmeleri Endülüs Emevi Devleti aracılığıyla öğrenmeye başlamıştır. Ortaçağ'da Bağdat, Kahire, Şam ve Kurtuba en önemli kültür merkezleri olmuştur. Müslüman bilim adamları tarafından eski Yunan ve Hellen medeniyetine ait eserler de bu merkezlerde tercüme edilmiştir.

Bu bilgilere dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İslam medeniyeti Avrupa kültürünü etkilemiştir.
- B) İslamiyet bilime, pozitif ve akılcı düşünceye karşı değildir.
- C) İslam kültür ve uygarlığı, Avrupa'dan daha ileri düzeydedir.
- D) Endülüs Emevi Devleti, Doğu-Batı kültür etkileşimini artırmıştır.
- E) Pozitif bilimler İslamiyetle birlikte doğmuştur.

- 10) **Hz. Ebubekir Dönemi'nde yalancı peygamberler ve zekat vermek istemeyen kabilelerle savaşılmasında;**

- I. Merkezi otoriteyi güçlendirmek
  - II. Birlik ve bütünlüğü korumak
  - III. Devletin kurumsallaşma sürecini tamamlamak
- düşüncelerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?**

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

- 11) Kuzey Afrika'nın yerli halkı İslamiyeti kabul etmekte kalmamış, zaman içerisinde Arap dili ve kültürünü de kabul etmiştir.

Buna göre;

- I. Müslümanlar arasında siyasi çatışmaların yaşandığı
  - II. İslamiyetin kabulünün bazı toplumlarda Araplaşmaya neden olduğu
  - III. İslamiyetin sadece Kuzey Afrika'da yayıldığı
- durumlarından hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

- 12) İslam devletlerinde, Müslüman olmayan halka özel vergiler karşılığında din serbestliği tanınmıştır.

Buna göre, İslam devletleri ile ilgili olarak;

- I. Devlet gelirlerinin artırıldığı
  - II. Hoşgörülü yönetim anlayışının olduğu
  - III. Halkın yönetime katıldığı
- durumlarından hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 13) X. yüzyılda Bağdat'ta Abbasiler, Mısır'da Fatımiler, İspanya'da ise Endülüs Emevileri halifelik unvanını taşımıştır.

Bu duruma bakılarak;

- I. İslam uygarlığı geniş alanlara yayılmıştır.
- II. İslam dünyasında siyasi birlik parçalanmıştır.
- III. Müslümanlar arasında mezhep çatışmaları sona ermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) I ve III   C) II ve III
D) I ve II   E) I, II ve III

1) İslam öncesi Arap Yarımadası'nda birçok devlet kurulmuş; fakat hiçbiri tam olarak Arap Yarımadası'na hakim olamamıştır. Ayrıca bu dönemde halk arasında putperestlik yaygın olmakla birlikte Hıristiyanlık ve Musevilik dinine inananlar da görülmüştür.

Bu bilgilere göre, Arap Yarımadası ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Kültürel bakımdan gelişmemiş olduğu
- B) Dini ve siyasi birliğin bulunmadığı
- C) Jeopolitik konumu nedeniyle istilaya açık olduğu
- D) Sık sık isyanlar yaşandığı
- E) Uzun süre ticaret merkezi olduğu

2) Hz. Muhammed'in Mekke'de İslam dinini yayma çalışmalarına, Kureyş Kabilesi'nin aile başkanlarından çoğu karşı çıkmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun en önemli nedenidir?

- A) Siyasal ve ekonomik üstünlüklerini kaybetmekten korkmaları
- B) Tek tanrı inancına karşı olmaları
- C) Putperestliğe inanmaları
- D) İslamiyet'in eşitlik prensibine karşı olmaları
- E) İslamiyet'in getireceği siyasal birliğe karşı olmaları

3) Hicretten sonra Hz. Muhammed, Medinelilerle Vatandeşlik Sözleşmesi imzalayarak Müslüman olsun olmasın herkesin eşit haklara sahip olduğunu belirtmiş, dış saldırılara karşı şehrin birlikte savunulacağını bildirmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Yeni bir devletin temellerinin atılmakta olduğunun
- B) Mekke'nin dinsel önemini kaybettiğinin
- C) Ülke savunmasının Müslümanlara bırakıldığının
- D) Askerliğin meslek haline getirildiğinin
- E) Medine'nin ekonomik gücünün Müslümanlara geçtiğinin

- 4) • Hz. Ebubekir zamanında Kur'an-ı Kerim kitap haline getirilmiştir.
- Hz. Osman'ın halifeliği sırasında Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak, bazı illere gönderilmiştir.

Bu gelişmelerin aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenemez?

- A) Kur'an-ı Kerim'in unutulmasının engellenmesine
- B) Müslümanların Kur'an-ı Kerim'i kaynağından öğrenmesinin sağlanmasına
- C) İslamiyet'in doğru bir şekilde yayılmasının sağlanmasına
- D) Farklı Kur'an-ı Kerim'lerin ortaya çıkmasının engellenmesine
- E) İslamiyet'teki cihad politikasının terk edilmesine

5) Hz. Muhammed döneminde yapılan Bedir Savaşı'nda elde edilen ganimetin beşte dördü savaşa katılan Müslümanlar arasında pay edilmiştir.

Hz. Muhammed'in bu uygulamayla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?

- A) Yönetimde süreklilik sağlamayı
- B) Savaşlara katılımı artırmayı
- C) Mezhep ayrılıklarına son vermeyi
- D) Milliyetçilik düşüncesini geliştirmeyi
- E) Düzenli bir ordu kurmayı

6) Hz. Muhammed, peygamberliğinin ilk yıllarında İslamiyet'in yayılmasına gerekli ortamı hazırlamak için barış siyaseti izlemiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, Hz. Muhammed'in barış siyaseti izlediğine örnek gösterilebilir?

- A) Eli silah tutan herkesi askere çağırması
- B) İslamiyetin yayılması için çaba harcaması
- C) Hudeybiye'de Mekkelilerle antlaşma imzalaması
- D) Mekkeli putperestlerle savaşması
- E) Devlet gelirlerini artırması

- 7) Hz. Osman döneminde Bizans'tan Kıbrıs Adası alınarak planlı denizcilik çalışmaları başlatılmış; ayrıca Hz. Ebubekir döneminde kitap haline getirilen Kur'an çoğaltılarak eyaletlere gönderilmiştir. Ancak Hz. Osman, yakınlarını önemli mevkilere getirmesi sebebiyle çıkan bir ayaklanma sonucunda öldürülmüştür.

Bu bilgilere göre, Hz. Osman dönemi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Akdeniz egemenliğinin başladığı
B) İslam devletinin donanma gücüne sahip olduğu
C) Ülke içindeki uygulamalarda birlik sağlanmaya çalışıldığı
D) İslam dünyasında iç huzursuzlukların yaşandığı
E) Askeri ve siyasi işlerin birbirinden ayrıldığı

- 8) Abbasi halifeleri IX. yüzyıldan itibaren güçlerini kaybetmişlerdir. Siyasi otorite Türk kumandanlarının eline geçmiştir. Bu kumandanların eyaletlerdeki görevlerine gitmeyip naip göndermeleri uzak eyaletlerde bağımsız devletlerin kurulmasına neden olmuştur.

Bu bilgilere bakılarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Merkezi otorite zayıflamıştır.
B) Abbasi Devleti'nin parçalanmasında Türkler etkili olmuştur.
C) İslam dünyasında siyasi üstünlük Türklere geçmeye başlamıştır.
D) İslam dünyasında ilk ayrılıklar başlamıştır.
E) Abbasi toprakları üzerinde bağımsız devletler kurulmuştur.

- 9) Şam Valisi Muaviye, kendisini halife ilan etmekle kalmamış, kendisinden sonra oğlu Yezit'i halife tayin etmiş ve bunu da herkese kabul ettirmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Milliyetçilik duygularının zayıf olduğunun
B) Halifeliğin saltanata dönüştüğünün
C) Devlet yönetiminde hoşgörü olduğunun
D) Din ile devlet işlerinin birbirinden ayrıldığıнын
E) Halka eşit olanaklar tanındığının

10) Dört Halife Dönemi'nde;

- Yalancı peygamberlerin ortaya çıkması
- Zekat vermek istemeyenlerin ayaklanması
- Dinden dönme olaylarının yaşanması

gelişmeleri aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

- A) Siyasi otoritenin güçlü olduğunun
B) Devletin sınırlarının genişlediğinin
C) Ekonominin bozulduğunun
D) İslamiyet'in tam olarak benimsenmediğinin
E) Ordu düzeninin bozulduğunun

11) Abbasiler dönemindeki;

- I. Merkezi otoritenin gücünü yitirmesi
- II. Emir-ül ümeraların (komutanların) askeri ve idari yetkilerinin artması
- III. İslam Rönesansı'nın yaşanması

gelişmelerinden hangilerinin, Abbasi Devleti'nin yıkılmasında ve Tavaif-i Müluk adı verilen küçük devletlerin kurulmasında etkili olduğu söylenemez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I ve III

12) Emeviler Dönemi'nde;

- I. İlk Arap parasının basılması
- II. Arapça'nın resmi dil ilan edilmesi
- III. Arap olmayan Müslümanlara mevali (köle) adı verilmesi

durumlarından hangilerinin, Arap milliyetçiliği politikasının benimsendiğini kanıtladığı ileri sürülebilir?

- A) I ve II   B) II ve III   C) I, II ve III
D) I ve III   E) Yalnız II

- 13) Müslümanların, Gayrimüslimler üzerine düzenledikleri seferlere "cihat" adı verilir.

Buna göre, İslâm tarihinde gerçekleşen aşağıdaki savaşlardan hangisinin cihat özelliği taşıdığı söylenemez?

- A) Yermük   B) Puvatya   C) Kadiks
D) Ecnadeyn   E) Siffin

- 1) İslamiyet öncesi Arap Yarımadası'nda kabile yaşantısı yaygın olup kabileler arasında sürekli kan davaları mevcuttu. Toplumsal yapıda özgür Araplar, mevaliler ve köleler vardı. Putperestlik en yaygın din olup dört büyük put Kâbe'de yer alırdı.

Bu bilgilere göre, İslamiyet öncesi Arap Yarımadası ile ilgili olarak;

- I. Siyasi birliğin bulunmadığı
  - II. Kâbe'nin kutsal sayıldığı
  - III. Eşitsizliğe dayalı bir toplum yapısının görüldüğü
- Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

- 2) İslam-Arap Devleti'nde yönetim ile ilgili aşağıdaki uygulamalardan hangisinin, günümüzdeki demokratik uygulamalarla benzerlik gösterdiği ileri sürülebilir?

- A) Hukuk kurallarının şeriata dayalı olması
- B) Dört Halife Dönemi'nde yöneticilerin bir tür seçimle işbaşına gelmesi
- C) Emevilerin Arapları diğer Müslümanlardan üstün tutması
- D) Aynı anda İslamı temsil eden farklı halifelerin ortaya çıkması
- E) Abbasilerin "İslam Devleti" politikası izlemesi

- 3) Arap-İslam devletlerinin doğuda ve batıda geniş sınırlara ulaşmalarının İslam kültür uygarlığı üzerindeki en önemli etkisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Haraç ve cizye vergilerinin alınması
- B) Paralı askerlerden yararlanılması
- C) Matematik ve astronomi gibi bilimlerde gelişme sağlanması
- D) İslam hoşgörüsünün diğer toplumlara da tanıtılması
- E) İslam sanatında ve biliminde gelişmelerin yaşanması

- 4) Emeviler ırkçı bir politika izlemişler ve egemen oldukları topraklardaki Arap olmayan Müslümanları mevali (köle) olarak görmüşlerdir.

Emevilerin izlediği bu milliyetçilik politikasının;

- I. Devletin siyasi ömrünün kısalması
- II. İslam Devleti'nden çok Arap Devleti haline gelmesi
- III. İslamiyetin yayılmasının yavaşlaması

gelişmelerinden hangilerine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I, II ve III   E) II ve III

- 5) Hz. Osman Dönemi'nde görülen;

- I. Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılarak çeşitli İslam ülkelerine gönderilmesi
- II. İlk kez donanma gücünün oluşturulması
- III. Türk toplumlarıyla mücadele edilmesi

gibi gelişmelerden hangilerinin ülke içindeki uygulamalarda birlik sağladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 6) Dört Halife Dönemi'nin son halifesi olan Hz. Ali Dönemi'nde "Deve Olayı" ve "Sıffin Savaşı" gibi halifelik mücadeleleri yaşanmıştır.

Bu durumun Hz. Ali Dönemi'nde;

- I. Fetihlerin durması
- II. Devletin kurumsallaşması
- III. Merkezi otoritenin zayıflaması

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

7) Emeviler, koyu bir Arap siyaseti gütmüşler ve İslam Devleti'ni, tam teşkilatlı Arap Devleti durumuna getirmişlerdir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu duruma bir kanıt olarak gösterilemez?

- A) Arap olmayan Müslümanlara mevali (köle) adı verilmesi
- B) Bütün valilik ve komutanlıklara Arapların getirilmesi
- C) Sınırların genişlemesi sonucu değişik kültürlerle ilişkiye girilmesi
- D) İlk Arap parasının basılması
- E) Araplar dışındaki Müslüman erkeklere, Arapların kız vermelerinin yasaklanması

8) Siyasal yönden, daha çok Emeviler Dönemi'nde güçlenen Müslüman Araplar, kültür ve uygarlık alanında en ileri düzeye İslam Rönesansı'nın da yaşandığı Abbasiler Dönemi'nde ulaşmışlardır.

Abbasiler Dönemi'nde kültür ve uygarlıkta gelişmeyi sağlayan etkenler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Talas Savaşı sonrasında kâğıt ve matbaanın öğrenilmesi
- B) İslamiyet öncesi Arapların kabileler halinde yaşaması
- C) İlkçağ Helen ve Yunan kaynaklarının incelenmesi
- D) Mutezile mezhebinin düşünce yapısı
- E) Bağdat'ın bilim ve kültür merkezi haline getirilmesi

9) **Halifeler** **Gelişmeler ve Olaylar**

- I. Hz. Ebubekir → Yalancı peygamberlerin ortadan kaldırılması
- II. Hz. Ömer → Kuzey Afrika'nın fethine başlanması
- III. Hz. Osman → Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılması
- IV. Hz. Ali → Kerbela Olayı'nın yaşanması
- V. Abdülmelik → Arapça'nın resmi dil ilan edilmesi

Yukarıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10) I. İlk İslam donanmasının oluşturulması
II. Kur'an-ı Kerim'in çoğaltılması
III. Türkler için Samerra kentinin oluşturulması

Yukarıdaki gelişmelerden hangileri Dört Halife Dönemi'nde gerçekleşmiştir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

11) **İslam Tarihi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinin de I. de verilenin II.'ye ortam hazırladığı söylenemez?**

I.	II.
A) Kerbela Olayı'nın yaşanması	İslam dünyasındaki ayrılıkların kesinleşmesi
B) Hicret'in gerçekleşmesi	İlk İslam devletinin temellerinin atılması
C) Hudeybiye Antlaşması'nın imzalanması	İslamiyetin Mekkeliler tarafından resmen tanınması
D) Ümmetçilik politikasının benimsenmesi	Türklerin İslamiyet'e girişinin yavaşlaması
E) Puvatya Savaşı'nın yapılması	Avrupa'da İslam ilerleyişinin durması

12) **İslam Devleti'nde dinsel kuralların etkisi aşağıdakilerden hangisinde, diğerlerine göre daha belirgin olarak görülür?**

- A) Hukuk B) Ordu C) Sanat
D) Ticaret E) Ekonomi

13) **İslam devletlerinin aşağıdaki gelirlerinden hangisinin daha çok sosyal adaleti sağlamaya yönelik olduğu söylenebilir?**

- A) Öşür B) Hayvan vergisi
C) Haraç D) Zekat
E) Cizye

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

Aşağıdaki açıklamaları okuyup yanlarına "D" veya "Y" yazarak doğru ya da yanlış olduğunu belirtiniz. Verilen bilgiler yanlışsa altındaki boşluğa doğrusunu yazınız.

1. Talas Savaşı'ndan sonra Müslümanların eline esir düşen Çinliler aracılığıyla Çin dışında ilk defa Semerkant'ta kağıt üretilmeye başlanmıştır.
2. Türklerin, Abbasiler döneminde ordu ve devlet teşkilatlarında görev almaları, Türkler arasında İslamiyetin yayılmasını sağlamıştır.
3. Akşitler (İhşidiler), Mısır'da kurulan ilk Türk devletidir.
4. Karahanlılar İslamiyeti kabul etmelerine rağmen, eski Türk geleneklerinden ayrılmamışlardır.
5. Gazneliler Selçuklularla yaptıkları Dandanakan Savaşı'nı kaybederek yıkılış sürecine girmiştir.
6. Pasinler Savaşı ile Türkler Anadolu'ya kesin olarak yerleşmiştir.
7. Büyük Selçuklu Devleti, Melikşah tarafından kurulmuştur.
8. Atabeyler, Büyük Selçuklularda meliklerin her bakımdan iyi bir şekilde yetişmelerine yardımcı olurlardı.
9. 26 Ağustos 1071'de Romanos Diogenes (Romen Diyojen) komutasındaki Bizans ordusunu Malazgirt'te yenilgiye uğratan Alparslan, bu zaferle Anadolu'nun kapılarını Türklere açmıştır.
10. Tuğrul Bey, tarihte "sultan" unvanını kullanan ilk hükümdar olmuştur.

B) BOŞLUK DOLDURMA

Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. .... Savaşı'ndan sonra Türkler, İslam dinini yakından tanıma imkanına kavuşarak kitleler halinde Müslüman olmaya başlamıştır.
2. Türklerin İslamiyete hizmetleri daha çok ..... alanında olmuştur.
3. Tolunoğulları .....'daki bin yıllık Türk tarihinin öncüsü olmuştur.
4. .... ilk Türk – İslam devleti olmaları ve Orta Asya'da İslamiyeti yaymaları bakımından önem taşımaktadır.
5. Gazneli hükümdarı Sultan Mahmut .....'a yaptığı sefer sonucunda, bu bölgede İslamiyetin yayılmasını sağlamıştır.
6. .... Savaşı sonucunda Anadolu'da ilk Türk beylikleri kurulmuştur.
7. Nizamülmülk, ... ve ..... 'a vezirlik yapmıştır.
8. Talas Savaşı'ndan sonra Türkler, ... Devleti'nin idari ve askeri kuruluşlarında önemli görevler almaya başladılar.
9. Doğu Karahanlı hanedanından Kaşgarlı Mahmut, Türkçenin güzelliğini yabancılara tanıtmak amacıyla ..... adlı eseri yazmıştır.
10. Sultan Melikşah döneminin en önemli iç olayı, Hasan Sabbah'ın siyasi amaçlı ..... faaliyetleri olmuştur.
11. Selçuklu ailesi, ... in kınık boyundandır.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

- 1) Talas Savaşı'nın sonuçları nelerdir? Bu savaşın Türk ve dünya tarihi açısından önemini belirtiniz.

- 2) Türklerin İslamiyeti benimsemesindeki etkenler nelerdir? Belirtiniz.

- 3) Türklerin İslamiyete hangi alanlarda hizmetlerde bulunduğunu belirtiniz.

- 4) Mısır'da kurulan Türk devletlerini yazınız.

- 5) Karahanlıların eski Türk geleneklerini koruduklarına üç kanıt yazınız.

- 6) Dandanakan Savaşı'nın önemi nedir? Belirtiniz.

- 7) Pasinler Savaşı'nın önemi nedir? Belirtiniz.

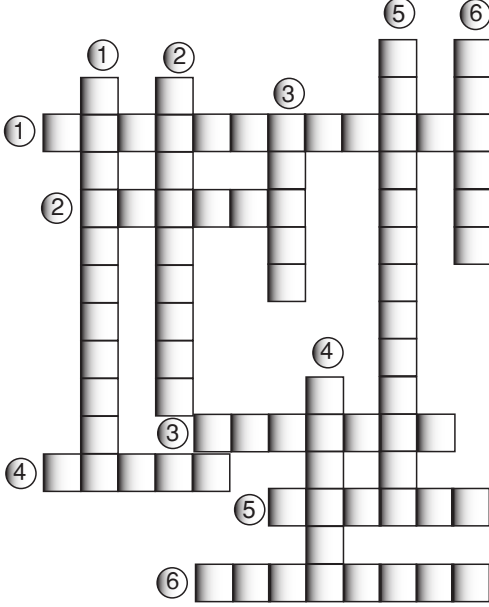
- 8) Malazgirt Savaşı'nın sonuçlarını yazınız.

- 9) Batnilik nedir? Açıklayınız.

- 10) Büyük Selçuklu Devleti'nin zayıflama ve yıkılma nedenlerini yazınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Halkı ve hükümdarı Türk olan ilk Türk – İslam devleti
- 2) Büyük Selçuklularda hükümdarın oğlunu yetiştirmekle görevli olan kişi
- 3) 1243 yılında Anadolu Selçuklu Devleti ile Moğollar arasında yapılan savaş
- 4) Eyaletlerin başında bulunan askerî vali
- 5) Büyük Selçuklu Devleti'ni içten çökertmek amacıyla faaliyet gösteren mezhep
- 6) Büyük Selçuklu Devleti ile Bizans arasında yapılan ilk savaş

YUKARIDAN AŞAĞI

- 1) 751 yılında Abbasiler ile Çinliler arasında Orta Asya egemenliği için yapılan savaş
- 2) 1071 yılında Büyük Selçuklu Devleti ile Bizans arasında yapılan ve Anadolu'ya Türk yerleşmesini hızlandıran savaş
- 3) Karahanlılarda vezirlere verilen isim
- 4) Selçuklular zamanında Sultan Melikşah adına Ömer Hayyam'a yaptırılan takvim
- 5) Mısır'da kurulan ilk Türk devleti
- 6) Karahanlılarda resmi dil

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıda Türk – İslam dünyasında yaşanan savaşlar ile onlara ait bazı özellikler verilmiştir. Savaşlara ait özelliklerin başındaki harfi, ait olduğu savaşın bulunduğu kutunun içine yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

Talas Savaşı

Dandanakan Savaşı

Pasinler Savaşı

Malazgirt Savaşı

Miryokefalon Savaşı

Katvan Savaşı

- A) Türkiye tarihi başlamıştır.
- B) Gazneliler zayıflayıp yıkılırken, Büyük Selçuklu Devleti kesin olarak kurulmuştur.
- C) Türkler, Anadolu'ya kesin olarak yerleşmiştir.
- D) Haçlı Seferlerine zemin hazırlamıştır.
- E) Türkler kitleler halinde İslamiyeti kabul etmiştir.
- F) Anadolu'ya yapılan akınlar sistemli hale gelmiştir.
- G) Büyük Selçuklu Devleti yıkılış sürecine girmiştir.
- H) Kağıt yapımı Çin dışına yayılmıştır.
- I) Anadolu'nun Türkleşme ve İslamlaşma süreci hızlanmıştır.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

- 1) Türklerin Müslüman olması İslam dünyasını nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

- 2) Karahanlılar Devleti'nin Türk tarihindeki önemi hakkında neler söylenebilir? Açıklayınız.

- 3) Gaznelilerin Tolunoğulları ve İhşidilere benzeyen yönleri nelerdir? Bu benzerlikler Gaznelileri nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

- 4) İslamiyetin Hindistan'a yayılmasında etkili olan Türk devletlerini yazınız.

- 5) Gaznelilerin İslam – Araplardan etkilendiklerine üç kanıt yazınız.

- 6) Selçuklular döneminde Anadolu'ya düzenlenen Türk akınlarının amaçlarını yazınız.

- 7) Tuğrul Bey'in Abbasi halifesinden "Doğunun ve Batının Sultanı" unvanını almasını Türk ve İslam tarihi açısından değerlendiriniz.

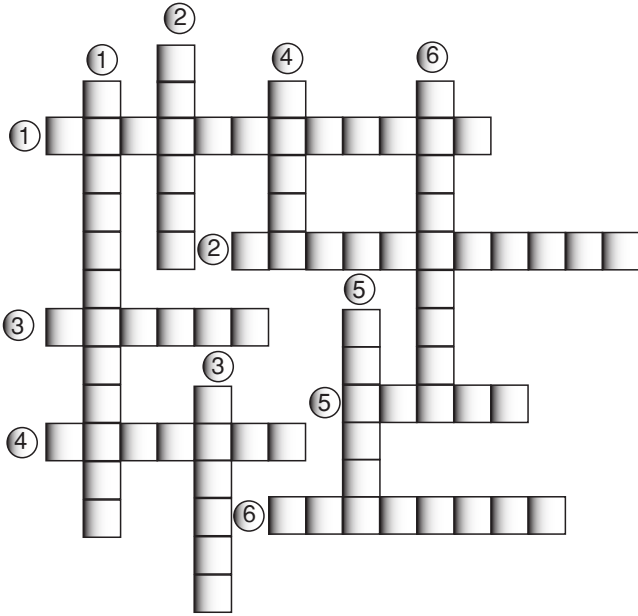
- 8) Alparslan, Malazgirt Savaşı öncesi toprağın fethedene ait olmasını neden istemiş olabilir? Açıklayınız.

- 9) Batniliğin Büyük Selçuklu Devleti'nin güç kaybetmesindeki etkisi ne olmuştur? Açıklayınız.

- 10) İslam öncesi Türk devletlerinde görülen yönetim anlayışının Selçuklularda Fetret Döneminin yaşanmasındaki etkisi ne olabilir? Belirtiniz.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Karahanlılar döneminde Yusuf Has Hacib tarafından Uygur alfabesiyle yazılmış olan eser
- 2) Ana yollarda, kervanların konaklaması için yapılan büyük han
- 3) Devlet görevlileri ve askerlere maaş ve hizmet karşılığı bırakılan topraklar
- 4) Türk – İslam devletlerinde temel eğitim kurumu
- 5) Hükümdardan sonra devlet işlerinden birinci derecede sorumlu olan kişi
- 6) Türk – İslam devletlerinde esnafın kendi aralarında birleşerek kurdukları dinî – iktisadi bir teşkilatlanma

YUKARIDAN AŞAĞI

- 1) Değişik etnik unsurların çocuklarının alınıp özel olarak yetiştirilmesi
- 2) Eskiden yoksullara ve medrese öğrencilerine yiyecek dağıtmak amacıyla kurulmuş hayır kurumu
- 3) Türk – İslam devletlerinde gelişen süsleme sanatlarından biri
- 4) Minberde okunan dua ve verilen öğüt
- 5) Türklerde hükümdarlık sembollerinden biri
- 6) Selçuklularda ordunun her türlü ihtiyaçlarını karşılayan ve hassa askerlerinin maaşlarının verildiği divan

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıda bazı kavramlar ile onlara ait açıklamalar verilmiştir. Her bir kavramın solundaki noktalı bölüme, ilgili olduğu açıklamanın önündeki harfi yazarak doğru eşleştirmeyi yapınız.

KAVRAMLAR

- ..... 1. Melik
- ..... 2. Subaşı
- ..... 3. Kadı
- ..... 4. Divan – ı İstifa
- ..... 5. Vakıf
- ..... 6. Dirlik sistemi
- ..... 7. Hassa
- ..... 8. Atabey
- ..... 9. Divan – ı İnşa
- ..... 10. Öşür

AÇIKLAMALAR

- A) Hükümdarı korumakla görevli askeri sınıftır.
- B) Mülkiyeti devlete ait olan bir kısım toprak gelirinin hizmet karşılığı olarak kişilere verilmesine dayanan sistemdir.
- C) Türk – İslam devletlerinde adalet işlerine bakan görevlidir.
- D) Selçuklularda sultan tarafından bir eyaleti, bölgeyi yönetmekle görevlendirilen hanedan mensubudur.
- E) Devletin mali işleriyle ilgilenirdi.
- F) Kaza ve şehirlerde güvenlikten sorumlu olan kişilerdir.
- G) Hayır işleri için ayrılan bina, para ve maldır.
- H) Selçuklularda hükümdar çocuklarının eğitim ve yetişmelerinden sorumlu olan kişidir.
- I) Devletin iç ve dış yazışmalarını yürütürdü.
- J) İslam devletlerinde Müslümanlardan alınan vergidir.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

- 1) Türkler, İslamiyetten önceki hangi özelliklerini İslamiyetten sonra da korumuşlardır? Belirtiniz.

- 2) Türk – İslam devletlerinde halkın etnik yapısı bu devletleri hangi yönlerden nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

- 3) Selçuklular eğitim kurumlarına hangi görevleri yüklemişlerdir? Açıklayınız.

- 4) Selçuklu medreseleri bilim ve sanat alanındaki gelişmeleri nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

- 5) Selçukluların bilim ve sanat adamlarına yaklaşımlarını değerlendiriniz.

- 6) Türk – İslam devletlerinde hukuk sistemini açıklayınız.

- 7) Türk – İslam devletlerinde hazinenin gelir kaynaklarını belirtiniz.

- 8) Selçuklularda görülen atabeylik kurumunun Osmanlı Devleti'ndeki uygulaması nasıl olmuştur? Açıklayınız.

- 9) Atabeyliğin fayda ve zararları hakkında neler söyleyebilir? Belirtiniz.

- 10) Türk – İslam devletlerinde gelişen sanat dallarını yazınız.

1) Mısır'da kurulan Türk devletlerinde devletin dayandığı halk kitlesi Türk olmamasına rağmen, bu devletlere Türk devleti denilmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) İslam dinini benimsemeleriyle
- B) Veraset sistemini uygulamalarıyla
- C) Kurucularının Türk olmasıyla
- D) Merkezi otoriteyi güçlü tutmalarıyla
- E) Yerleşik hayat sürmeleriyle

2) Talas Savaşı'ndan (751) sonra İslamiyet'i kabul etmeye başlayan Türklerin sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamlarında değişiklikler yaşanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu değişikliklerden biri olamaz?

- A) Hükümdarlarına sultan unvanını vermeleri
- B) Ülke yönetiminde hanedan geleneğine son veremeleri
- C) Vergi toplama şeklini değiştirmeleri
- D) Hicri Takvim'i kullanmaya başlamaları
- E) Geleneksel isimler yerine Arapça isimler kullanmaları

3) **Gazneliler;**

- Fars kültürünün etkin olduğu bir bölgede kurulmuşlardır.
- İdari kadrolarda Türklerin yanı sıra yerli halka da görev vermişlerdir.
- İslamiyeti resmi din olarak kabul etmişlerdir.
- Hindistan'a 17 sefer düzenlemişlerdir.

Bu bilgilere göre Gazneliler ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Yönetimde hoşgörülü olduklarına
- B) İslamiyetin yayılmasına hizmet ettiklerine
- C) Etnik yapılarının çeşitlilik gösterdiğine
- D) Eski Türk geleneklerini koruduklarına
- E) İran kültürünün etkisi altında kaldıklarına

4) **Gazneliler ve Selçuklular döneminde Şiiilere karşı Abbasi halifesinin koruma altına alınması;**

- I. İslam dünyasının koruyuculuğunun üstlenildiği
- II. Mezhep çatışmalarının yaşandığı
- III. Her iki devletin de ülkeyi hanedanın ortak malı saydığı

durumlarından hangilerine kanıt olarak gösterilebilir?

- A) I ve II
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) Yalnız I
- E) I, II ve III

5) **Gazneliler ile Selçuklular arasında yapılan 1040 Dandanakan Savaşı'ndan sonra Selçuklu beylerinin;**

- I. Tuğrul Beyi "Horasan Emiri" ilan etmeleri
- II. Devrin adeti gereğince civardaki hükümdarlara fetihnameler göndermeleri
- III. Gazne topraklarında fetih politikasını sürdürmeleri

durumlarından hangileri, savaşın Selçuklular tarafından kazanıldığına kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

6) Abbasi halifesine bağlı olan Kad'il Kudat (kadıların başkanı), Tolunoğulları ve İhşit devletlerindeki kadıları tayin etmiştir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Abbasi Devleti'nin Türk İslam devletleri üzerindeki saygınlığı devam etmiştir.
- B) Adalet teşkilatının en üst görevlisi halifeye bağlıdır.
- C) Türk İslam devletlerinde hukuk kuralları ve atamalar teokratik işleyişle bağdaşmaz.
- D) Tolunoğulları ve İhşit devletlerinde şerî hukuk kuralları uygulanmaktadır.
- E) Türk İslam devletleri Abbasi halifelerine bağlılıklarını sürdürmüştür.

- 7) İlk Türk İslam devletlerinden olan Karahanlılar ve Gazneliler, üretmiş oldukları tarımsal ürünlerle ipekli ve yünlü dokumaları satarak önemli gelirler elde etmişlerdir.

Bu bilgilere dayanarak,

- I. Karahanlılar ve Gazneliler yerleşik kültürün değerlerini benimsemiştir.
- II. İlk Türk İslam devletleri üretime dönük bir ekonomik yapılanma içinde olmuştur.
- III. Ticaretle uğraşan Türk devletleri, milli kültürlerini kaybetmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I, II ve III

- 8) Tuğrul Bey 1055'te Bağdat'a giderek Şii Büveyhoğullarına karşı Abbasi Halifesi'ni korumuştur. Halife de bu yardım karşılığında Tuğrul Bey'e "Doğunun ve Batının sultanı" unvanını vermiş ve siyasi yetkilerini Selçuklu sultanına devretmiştir.

Bu durumun, aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili olduğu ileri sürülebilir?

- A) İslam dünyasının siyasal gücünün Türklere geçmesi
B) Türk kültürünün yok olması
C) Mezhep ayrılıklarının sona ermesi
D) Selçuklu sultanlarının, halifelerin dinsel yetkisini kullanması
E) Ülke ekonomisinin zayıflaması

9) Büyük Selçuklular,

- Çağrı Bey komutasında Anadolu'ya seferler düzenlemeye başlamıştır.
- Tuğrul Bey Dönemi'nde Pasinler Savaşı'nda Bizans ve Gürcü ordusunu yenilgiye uğratmıştır.
- Alparslan Dönemi'nde ise Anadolu'ya yönelik seferlere hız kazandırmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu seferlerin amaçlarından biri değildir?

- A) Keşif yapmak
B) Ganimet elde etmek
C) Bizans'ın direncini kırmak
D) Anadolu'daki yerleşime ortam hazırlamak
E) Anadolu'daki Türk beyliklerini egemenlik altına almak

- 10) Karahanlılar Devleti'nin doğusu "Arslan Kara Han" unvanını taşıyan büyük kağan, batısı ise "Buğra Kara Han" unvanını taşıyan kağan tarafından yönetilmiştir.

Buna göre, Karahanlılarla ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) İslamiyeti benimsemişlerdir.
B) Veraset anlayışını uygulamışlardır.
C) Fetih politikası izlemişlerdir.
D) Komşu devletlerden etkilenmişlerdir.
E) Hukuk kuralları oluşturmuşlardır.

11) Türk-İslam devletleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinde I. de verilenin II. ye ortam hazırladığı söylenemez?

	I.	II.
A) Büyük Selçuklularda merkezi otoritenin zayıflaması		Atabeyliklerin kurulması
B) Tuğrul Bey'in Abbasi halifesini koruması		İslam dünyasının siyasi li-derliğinin ele geçirilmesi
C) Malazgirt Savaşı'nın kazanılması		Türkiye Tarihi'nin başlama-sı
D) Gaznelilerin Hindistan'a on yedi sefer düzenlemesi		Cihat politikasının işlerlik kazanması
E) Karahanlılarda resmi dilin Türkçe olması		İslamiyet öncesi Türk kül-türünden uzaklaşılması

- 12) Selçuklu hükümdarı Tuğrul Bey, iktidarının Abbasi Halifesi tarafından tanınmasını ve yüksek unvanlar verilmesini istemişse de halife henüz bir göçebe askeri şef saydığı Tuğrul Bey'e başlangıçta güvenmemiştir. Fakat Fatimilere ve Büveyhoğullarına karşı Selçukluların yardımını alınca Tuğrul Bey'e sultan unvanını ve para basma hakkını tanımıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Tuğrul Bey'in iktidarını halifeye onaylatmak istemesinin nedeni olabilir?

- A) Ülkede asayişin sağlanması
B) Ülke sınırlarının genişletilmesi
C) Monarşik gücünü pekiştirmek
D) Toprak bütünlüğünü korumak
E) Devlet örgütlenmesini değiştirmek

- 1) Türk-İslam devletlerinde halkın ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli yardım kurumları oluşturulmuş, bunların giderlerini karşılamak için de vakıflar kurulmuştur.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Sosyal dayanışmanın olduğuna
B) Dini inançlara hoşgörülü yaklaşıldığına
C) Toplumda imtiyazlı sınıfların bulunduğuna
D) Ticarete önem verildiğine
E) Değişik etnik grupların bir arada yaşadığına

- 2) Selçuklularda resmi yazışmaların Farsça, medreselerde eğitimin Arapça olduğu, halkın ve ordunun ise Türkçe konuştuğu bilinmektedir.

Buna göre;

- I. Türk dilinin gelişimi yavaşlamıştır.
II. Yönetilenlerle yöneticiler arasında kopukluk oluşmuştur.
III. Farsça'nın etkinliği azalmıştır.
IV. Türk diline ait eserler yaygınlaşmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabılır?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve IV   E) III ve IV

- 3) Büyük Selçuklular Dönemi'nde devlet bütçesinden ayrılan para ile Vezir Nizamülmülk, Bağdat başta olmak üzere değişik yerlerde medreseler kurmuştur. Nizamiye Medreseleri adı verilen medreselerde İslami bilimlerin yanı sıra felsefe, filoloji, matematik gibi dersler de okutulmuştur.

Bu bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Devlet, eğitime önem vermiştir.
B) İslami bilimlerin yanında pozitif bilimler de gelişmiştir.
C) Bağdat dönemin bilim ve kültür merkezi olmuştur.
D) Eğitim ve öğretim işlerine bir bütçe ayrılmıştır.
E) Bilime önem verildiği halde sanata önem verilmemiştir.

- 4) **Pasinler Savaşı'ndan sonra Selçuklularla Bizans imparatoru arasında yapılan antlaşmaya göre;**

- Emeviler Dönemi'nde İstanbul'da inşa edilen cami ve minaresi imparator tarafından tamir edilip ibadete açılacak
- Bu caminin mihrabına Tuğrul Bey'in tuğrası işlenecek
- İstanbul'da Müslümanlar için bir mahalle kurulacaktı.

Bu antlaşmaya bakılarak;

- I. Bizans, İstanbul'dan çıkartılmıştır.
II. Selçuklular Bizans'a karşı üstünlük elde etmiştir.
III. İstanbul Türk - İslam toprağı haline gelmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabılır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) II ve III   E) I, II ve III

- 5) "Büyük Selçuklu yönetiminde Arap-İslam etkisi olmuştur." **diyen bir tarihçi aşağıdakilerden hangisini bu duruma örnek gösterir?**

- A) Devlet işlerinin divanda görüşülmesi
B) Orduda onlu sisteminin kullanılması
C) "Ülke hanedan ortak malıdır" anlayışının benimsenmesi
D) Devlet yönetiminde İranlılara yer verilmesi
E) Kervansaraylar inşa edilmesi

- 6) **Türk – İslam devletlerinde;**

- Ticareti geliştirme amacı güdülmüştür.
- Şehirlerin korunması amaçlanmıştır.
- İslam dininin Anadolu'da yaygınlaşması sağlanmıştır.
- Sosyal devlet anlayışı güçlendirilmiştir.

Buna göre, Türk – İslam devletlerinde aşağıdaki mimari yapılardan hangisinin geliştiği söylenemez?

- A) İmarethane   B) Cami   C) Şato
D) Kervansaray   E) Sur

- 7) Büyük Selçuklu Devleti'nin Hassa ordusu farklı milletlerden toplanan çocuklar ya da savaşlarda esir alınan gençlerden oluşturulmuştur. Bu orduya bağlı askerler savaş olmadığı dönemlerde başkentte bulunmuşlar, askerlik dışında başka bir işle ilgilenememişler ve üç ayda bir hazineden maaş almışlardır.

Buna göre, Hassa ordusu için,

- I. düzenli orduyu oluşturduğu,
- II. gulam sistemine göre kurulduğu,
- III. giderlerinin topraktan karşılandığı

durumlarından hangilerinin geçerli olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız III
D) Yalnız II   E) II ve III

- 8) Türk-İslam devletlerinde hukuk, şer'i ve örfi olmak üzere ikiye ayrılırdı. Şer'i hukuk, İslam hukukunun değişmez yasaları niteliğindedir. Örfi hukuk ise, törelere dayanır ve bu kuralların şer'i hukuka ters düşmemesi gerekirdi.

Bu bilgilere göre;

- I. Şer'i yasalar temel hukuk kurallarıdır.
- II. Din, hukuk kurallarının oluşumunda etkili olmuştur.
- III. Halk arasındaki davalar hızla sonuçlandırılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

9) Tolunoğulları;

- Nil Nehri'nin akışını düzenleyerek kanallar yapmışlardır.
- Çok sayıda vakıf kurmuşlardır.
- Tüm halkın yararlanabilmesi için eczane, hastane gibi yapılar oluşturmuşlardır.

Bu bilgilere göre, Tolunoğullarının aşağıdaki hangi alanda gelişme gösterdikleri söylenemez?

- A) Hukuk   B) Sağlık   C) Mimari
D) Sosyal   E) Tarım

- 10) Türk – İslam devletlerinde pazar ve fiyat denetimleri, ölçü ve tartı aletlerinin kontrolleri, üretilen veya satılan malların kalitesi gibi işleri muhtesipler yürütürlerdi.

Buna göre muhtesiplerle ilgili olarak;

- I. Tüketici haklarını korudukları
- II. Haksız rekabeti önlemeye çalıştıkları
- III. Vergi oranlarını artırdıkları

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) I, II ve III   E) I ve II

11) Türk-İslam devletlerinde görülen;

- I. Boş arazilerin halka dağıtılarak tarım alanı haline getirilmesi
- II. İşlenmeyen toprakların geri alınması
- III. Toprak sahiplerinden vergi alınması

gelişmelerinden hangilerinin üretimde artışı sağlama amacına yönelik olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

12) Aşağıdakilerden hangisi Ahilik Teşkilatı'nın yararlarından biri değildir?

- A) Esnaflar arasında dayanışmanın sağlanması
B) Mesleki eleman yetiştirilmesi
C) Üretimde kalitenin korunması
D) Haksız rekabetin önlenmesi
E) Devlet için asker yetiştirilmesi

13) Türk- İslam devletlerinde sultanların hükümdarlığı Abbasi halifesi tarafından gönderilen bir menşurla onaylanırdı.

Bu durum, Türk - İslam devletlerinin aşağıdaki özelliklerden hangisine sahip olduğunun kanıtıdır?

- A) Demokratik   B) Teokratik
C) Halkçı   D) Ulusal
E) Monarşik

- 1) Türkler İslamiyeti kabul ettikten sonra kendi kültürleriyle, İslam medeniyetinin sosyal, iktisadi ve askeri kurumlarını birleştirmişler, böylece farklı bir kültür sentezinin oluşmasını sağlamışlardır.

Buna göre,

- I. İslam medeniyeti zaman içinde gelişmiştir.
II. Türkler, bozkır kültürü ile İslam geleneğini kaynaştırmıştır.
III. İslamiyet, Türklerin Araplaşmasına neden olmuştur.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız III
D) II ve III   E) I, II ve III

- 2) Türk-İslam devletleri, kültür ve uygarlık alanında birçok kurum ve anlayışı İslam uygarlığından almıştır.

Aşağıdakilerden hangisinde İslam uygarlığından etkilenme söz konusu değildir?

- A) Fetihlerde cihat fikrinin temel alınması
B) Hükümdarlığın halifeden alınan menşurla onaylanması
C) Farklı dinsel topluluklardan haraç ve cizye vergileri alınması
D) Hukuksal sorunların çözümü için kadılık teşkilatının kurulması
E) Ülkenin hanedanın ortak malı kabul edilmesi

- 3) Türk-İslam devletlerinde toplumsal hayatta, halkın çeşitli ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla birçok hayır kurumları meydana getirilmiş, bunların giderleri için de vakıflar kurulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisinin bu vakıf kurumlarından biri olduğu söylenemez?

- A) Loncalar   B) Kervansaraylar
C) Camiler   D) Medreseler
E) Darüşşifalar

- 4) Türk-İslam devletlerinde esnaf ve zanaatkarların dayanışma örgütü olan loncaların sosyal, kültürel, ekonomik ve teknik anlamda işlevleri vardı.

Aşağıdakilerden hangisi bu işlevler arasında gösterilemez?

- A) Üretim-tüketim ilişkilerini düzenleme
B) Fiyatları belirleme
C) Tarımsal alanların boş kalmasını önleme
D) Mesleki eleman yetiştirme
E) Üretilen malın kalitesini kontrol etme ve standartını sağlama

- 5) Türk-İslam devletleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisinde I. olay ve II. olay arasında bir ilişki yoktur?

I.   II.

- A) İktisadî sisteminin kurulması   Üretimin artması
B) Medreselerin kurulması   Bilim ve kültürün gelişmesi
C) Ticaret yollarının ele geçirilmesi   Kervansaraylara ihtiyaç duyulması
D) Ahilik teşkilatının kurulması   Göçebe yaşamın yaygınlaşması
E) Hassa kuvvetlerinin oluşturulması   Merkezi otoritenin güçlenmesi

- 6) I. Karahanlılar
II. Gazneliler
III. Büyük Selçuklular

Yukarıdaki Türk devletlerinden hangileri Şii'lerle mücadele ederek Sünni Abbasi halifesini korumuşlardır?

- A) Yalnız III   B) I ve III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

- 7) Selçuklular döneminde askerlik alanında yapılan önemli yeniliklerden birisi askeri ikta idi. Selçukluların, Karahanlılarla başlayan bu sistemi geliştirmeleri büyük bir yenilik olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi, bu sistemin Türk-İslam devletlerine sağladığı faydalardan biri değildir?

- A) Ülkenin asayiş ve güvenliğinin sağlanması
B) Devlet hazinesinden harcama yapılmadan bir ordu oluşturulması
C) Mülkiyet hakkının engellenmesi
D) Toprağın işlenmesi ve verimliliğin artması
E) Merkez dışında otoritenin sağlanması

- 8) Kaşgarlı Mahmut, Araplara Türk dilini öğretmek amacıyla, Divan-ı Lügat-it Türk adlı ilk Türkçe ansiklopedik sözlük ve dilbilgisi kitabını yazmıştır. Bu eserde Arapça'nın Türkçe'den üstün bir dil olmadığını iddia ederek, Türk dilinin özelliklerini ortaya koymaya çalışmıştır.

Buna göre, Kaşgarlı Mahmut'un aşağıdakilerden hangisini amaçladığı ileri sürülemez?

- A) Türk dilinin zenginliğini ortaya koymak
B) Ulusal kimliği korumak
C) Şu'ubiye akımına destek vermek
D) Milli kültüre sahip çıkmak
E) Arapçayı farklı coğrafyalara yaymak

- 9) Türk-İslam devletlerinde sultanların hükümdarlığı, Abbasi halifesi tarafından gönderilen bir menşurla onaylanırdı.

Bu durum, Türk-İslam devletlerinin öncelikle hangi özelliğini gösterir?

- A) Adaletli ve hoşgörülü olma
B) Teokratik yapıya sahip olma
C) Sosyal devlet olma
D) Askeri temellere dayalı olma
E) Eski ve köklü bir kültüre sahip olma

- 12) – 840 - 1212 yılları arasında yaşamıştır.
– Orta Asya'da kurulan ilk Türk - İslam devletidir.
– İslam öncesi Türk geleneklerini korumuşlardır.

Yukarıda özellikleri verilen devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tolunoğulları
B) Gazneliler
C) Karahanlılar
D) Akşitler
E) Eyyubiler

- 11) I. Egemenlik anlayışı

- II. Hukuk
III. Din
IV. Konuşulan dil
V. Sanat

Yukarıdakilerden hangilerinde, İslam öncesi Türk devletleri ile Türk-İslam devletlerinin birbirlerinden farklı anlayışa sahip oldukları söylenebilir?

- A) I, III ve IV
B) I, IV ve V
C) II, III ve IV
D) II, III ve V
E) III, IV ve V

- 12) Türk-İslam devletlerinde Selçuklu veziri Nizamülmük tarafından uygulanan ikta sisteminin aşağıdakilerden hangisinin gelişiminde daha az etken olduğu söylenebilir?

- A) Sanat
B) Maliye
C) Ordu
D) Merkezi otorite
E) Tarımsal üretim

- 13) Türk - İslam devletlerinde görülen aşağıdaki yazar ve eser eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Yusuf Has Hacıp → Kutadgu Bilig
B) Kaşgarlı Mahmut → Divan-ı Lügat-it Türk
C) Ahmet Yesevi → Divan-ı Hikmet
D) Nizamülmük → Atabetü'l Hakayık
E) Firdevsi → Şehname